

Kult kapitána Jaroše

Jak se zrodila jedna z komunistických legend

JIŘÍ KLÚC

Jeho jméno znal každý, kdo žil v Československu před listopadem 1989. Pojmenovávaly se po něm ulice, školy, vojenské útvary, ale i tramvajové a autobusové zastávky. Z kapitána Otakara Jaroše stvořila komunistická propaganda legendu. Dalo to práci. Jaroš sice bojoval a padl na východní frontě při obraně Sokolova, v jádru však šlo o prvorepublikového vlastence s masarykovskými ideály. Jaké peripetie pěstování Jarošova kultu provázely?

Život prvního československého hrdiny Sovětského svazu Otakara Jaroše začal 1. srpna 1912 v Lounech v poměrně chudé rodině železničního zaměstnance Františka Jaroše a jeho manželky Anny, za svobodna Kono-páskové. Rodina v tomto městě pobývala necelý rok, než byl otec pracovně přeložen do Mělníka. Otakar navštěvoval místní reálné gymnázium, ale studium nedokončil a přestoupil do Prahy na Vyšší elektrotechnickou školu, kterou úspěšně absolvoval v roce 1934. Následně prošel odvodem a k 1. říjnu 1934 nastoupil prezenční vojenskou službu u telegrafního praporu 3 v Trnavě. Absolvoval školu pro důstojníky v záloze v Turnově, později Vojenskou akademii v Hranicích, ze které byl vyřazen 29. srpna 1937 v hodnosti poručíka telegrafního vojska. Stal se důstojníkem z povolání. Postupně sloužil na pozicích velitele náhradní telegrafické roty, později byl velitelem čety 4. roty u telegrafického praporu 4 v Prešově. Po propuštění z armády kvůli obsazení českých zemí nacisty krátce pracoval jako poštovní úředník v Náchodě.

Odtud se až na třetí pokus dostal přes hranice do Polska a vstoupil do čs. legionu, se kterým v rámci Východní skupiny československé armády v zahraničí přešel do sovětské internace. Zastával funkce velitele

Otakar Jaroš

Foto: VÚA - VHA

spojovací čety, velitele důstojnické školy i subalterního důstojníka školy. V lednu 1941 byl poslán do Moskvy jako radista, v dubnu téhož roku byl dokonce začleněn do zpravodajské skupiny určené k vysazení na Slovensku. Po přepadení Sovětského svazu nacistickým Německem se nicméně vrátil k funkci radisty a pak i k ostatním Čechoslovákům internovaným v Orankách.

Když vznikala československá jednotka v Buzuluk, byl Jaroš jmenován velitelem výcvikové 1. roty. Od dubna do července 1942 pak předával své vojenské zkušenosti spolubojovníkům v rámci důstojnické školy. Na frontu odjel s 1. československým samostatným polním praporem opět jako velitel 1. roty. V březnu 1943 se stal velitelem obrany Sokolova. Dne 8. března hrdinsky padl v boji v hodnosti nadporučíka. In memoriam byl vyznamenán Československým válečným křížem 1939 (ke dni 13. dubna 1943) a Zlatou hvězdou hrdiny Sovětského svazu in memoriam. Ta se udělovala společně se sovětským Řádem Lenina, jehož se stal Jaroš také držitelem. Roku 1948 byl dekorován i Československým vojenským Řádem bílého lva „Za vítězství“ – Hvězdy I. stupně in memoriam.

Dělo i tank

Krátce po návratu československých vojáků z fronty do vsi Veseloje a později Novochooperska se začala řešit otázka posmrtného ocenění padlých důstojníků u Sokolova. Kromě návrhů na udělení nejvyšších československých i sovětských vyznamenání se členové Čs. vojenské mise v SSSR v čele s jejím náčelníkem plukovníkem Heliodorem Píkou přičinili o povýšení padlých velitelů rot –

Tendenční obraz

V československém odboji za druhé světové války byl Otakar Jaroš bezesporu jednou z nejvýznamnějších osobností. Veškerá dostupná literatura^a ale přináší zkrácený pohled na jeho život a o jeho poválečném odkazu se téměř nepíše.

První podrobnější životopis kpt. Jaroše vyšel až v roce 1983 z pera dvojice autorů Karel Richter – Vlastimil Kožnar.^b První jmenovaný poté v roce 2013^c dílo přepracoval a dle svých slov vylíčil „úplnou pravdu o životě a smrti nadporučíka Otakara Jaroše“. Přes veškerou úctu k autorovi se nejedná o literaturu faktu, nýbrž o jakýsi román, ve kterém jsou některé pasáže zcela smyšlené, aby dokreslily Jarošův obraz.

Kratší shrnující studie o kapitánu Jarošovi lze najít např. v knihách *Muži z londýnského vydání^d*, *Vojenské osobnosti československého odboje 1939–1945e* či v autorově monografii *Sokolovo. Ve stínu propagandy^f*. I zde je ale Jarošův život popsán velmi stručně bez jakéhokoliv zaměření na jeho poválečný odkaz. Historik Michal Pehr se v útlé brožurce^g vydané u příležitosti 100. výročí prvního československého hrdiny Sovětského svazu zmiňuje o poválečném odkazu velmi stroze. V jeho díle jsou navíc také některé nepřesnosti způsobené nedostatečným studiem tématu. Teprve autorovi tohoto textu se podařilo vyvrátit tvrzení, že Otakar Jaroš byl prvním cizincem pyšnicím se titulem Hrdina Sovětského svazu.^h

Komunistická propaganda bohužel vytvořila kult nejen o kapitánu Jarošovi, ale i o celém bojovém vystoupení Čechoslováků u Sokolova v březnu 1943. Přispěli k tomu již v průběhu druhé světové války Bedřich Reicin s Janem Marešem v publikaci *Věrní zůstaneme!*^{ch} Z jejich práce pak čerpali všichni další badatelé zabývající se tématem československého východního odboje. Pravdivý pohled se tak postupně dozvídáme až nyní, v době otevření archivů v jiných zemích. Z cenných zahraničních zdrojů tak můžeme zmínit dokumenty z pozůstalosti československých vojáků, kteří po válce emigrovali do Izraele, Švýcarska i dalších zemí světa a kteří se nebáli uvést své vzpomínky na pravou míru.

Vojtěch Glaszⁱ, příslušník kulometné roty žijící po válce v Izraeli, například o obraně Sokolova vypověděl: *Naše kulometry na německé tanky nestačily. I dvě takzvaná protitanková děla působila ve srovnání s německými pancéři jako hračky, které nemohly tanky vážně ohrozit. Jen málo z německých tanků bylo zasaženo a zničeno ruským dělostřelectvem a našimi protitankovými puškami. Němci prostě naše pozice přejeli, Sokolovo zničili a obsadili, obránce postříleli.*

Další bývalý voják Karel Hahn^k pak vzpomínal: *Považuji bitvu za velký debakl. Bylo to velmi neodpovědné poslat lidi s obyčejnými puškami proti německým tankům a motorizovaným vojskům. Ruská podpora pozůstávala jen z několika děl, ale Rusové byli první, kteří z boje utekli. Morálku a celistvost naší jednotky udržoval více kapitán Lomský než Svoboda. To, co se o tom všem potom oficiálně psalo, to už byly vykonstruované legendy, kterých bylo třeba za propagačních důvodů.*^l

Rodák z Ostravy Artur Alter^m rovněž neskrýval svůj kritický pohled na první bojové vystoupení Čechoslováků na východní frontě: *V průběhu tří dnů padlo a bylo zraněno na 500 vojáků, většinou židovských. Plukovník Svoboda nás tehdy použil jako strategických pokusných králíků v boji proti Němcům.*ⁿ

Žádný z výše popsaných aspektů nicméně neubírá na skutečném hrdinství a vlastenectví československých vojáků bojujících za svobodu své země. Autor se pouze snaží popsat události tak, jak se skutečně staly.

- a Kromě níže uvedených např. SVOBODA, Ludvík: *Z Buzuluku do Prahy*. Naše vojsko, Praha 1960 nebo BROŽ, Miroslav: *Hrdinové od Sokolova*. AVIS, Praha 2006, s. 151 a další literatura zabývající se bojem o Sokolovo.
- b RICHTER, Karel – KOŽNAR, Vlastimil: *Dalí mu jméno Otakar*. Naše vojsko, Praha 1983.
- c RICHTER, Karel: *Kapitán Jaroš: rozkaz byl neustoupit. Úplná pravda o životě a smrti nadporučíka Otakara Jaroše*. Naše vojsko, Praha 2013.
- d ČERNÝ, Karel: *Muži z londýnského vydání*. Nakladatelství Tváře, Polníčka 2007, s. 77–85.
- e *Vojenské osobnosti československého odboje 1939–1945*. MO ČR – AVIS, Praha 2005, s. 120.
- f KLÚC, Jiří: *Sokolovo. Ve stínu propagandy*. Svět křídel, Cheb 2016, s. 108.
- g PEHR, Michal: *Ohlédnutí za Otakarem Jarošem*. Digon, Louny 2012.
- h Jaroš byl v celkovém pořadí třetí. Ještě před ním tento titul obdrželi 31. prosince 1936 Ital Primo Gibelli (27. 12. 1893 – 10. 11. 1936) a Bulhar Volkan Goranov (4. 2. 1904 – 29. 4. 1987), oba jako piloti ve španělské občanské válce. Viz KLÚC, Jiří: *Sokolovo*, s. 92.
- ch MAREŠ, Jan – REICIN, Bedřich: *Věrní zůstaneme! Reportáže o vystoupení čs. vojenské jednotky v SSSR na sovětsko-německé frontě v zimě 1943*. Vydavatelství cizojazyčné literatury, Moskva 1943. Po roce 1945 vydáno pod názvem *Sokolovo*. Viz REICIN, Bedřich – MAREŠ, Jan: *Sokolovo. Sborník reportáží o bojovém vystoupení I. čs. samostatného polního praporu v SSSR na sovětsko-německé frontě v roce 1943*. J. L. Bayer, Kolín 1945.
- i Vojtěch Glasz (8. 7. 1912 – ?), v bojích o Sokolovo příslušník kulometné roty. Po válce emigroval do Izraele.
- j *Archiv autora*, záznam rozhovoru s Vojtěchem Glaszem z 10. 2. 1972, s. 7.
- k Karel Hahn (11. 11. 1912 – 16. 2. 1992), v bojích o Sokolovo velitel minometného roje družstva 1. roty. Po roce 1948 emigroval do Izraele, kde v obci Kirjat Mockin provozoval obchod s radiotechnikou.
- l *Archiv autora*, záznam rozhovoru s Karlem Hahnem z 28. 3. 1971, s. 6.
- m Artur Alter (6. 5. 1915 – 9. 5. 2004), v bojích o Sokolovo velitel družstva minometné roty. Po roce 1948 se usadil v Jeruzalémě.
- n *Archiv Jad Vašem Jeruzalém*, f. Record Group P27, vzpomínky Artura Altera na službu v československé armádě z 15. 2. 1973, s. 11.

Snímek z oslavy výročí vzniku Československé republiky v roce 1927 v podání studentů mělnického gymnázia. Otakar Jaroš je druhý zprava. Dole: Otakar Jaroš na východní frontě.

Foto: archiv autora

1. roty npor. Otakara Jaroše, 2. roty npor. Jana Kudliče a kulometné roty npor. Jaroslava Lohrera Loma na kapitány pěchoty, resp. dělostřelectva in memoriam. Stalo se tak výnosem londýnského ministerstva národní obrany čj. 1778 z 15. června 1943.¹ Odkaz prvního československého hrdiny Sovětského svazu se potom ještě během výcviku 1. čs. samostatné brigády rozšířil mezi příslušníky jednotky.

Během utváření 1. čs. samostatné brigády po bojích u Sokolova bylo

rozhodnuto i o zřízení tankového praporu složeného mimo jiné z roty středních tanků T-34/76. Ty dostaly různá vlastenecká pojmenování jako „Sokolovo“ či „Jaroš“. Tank „Jaroš“ spadl pod 1. četou rtm. Karla Vejvody a nesl heslo *Kapitán Jaroš vám budiž příkladem v boji*.² Všechny tanky tankového praporu se podílely na dobývání hlavního ukrajinského města Kyjeva, „Jaroš“ dále prodělal bojové operace u Čerňachova, pod Vasilkovem, u Bílé Cerekve i na řece Horní Tikič. Posádce velel desátník Josef

Toušek³, dalšími členy byli desátník Antonín Vondra⁴ (řidič) a svobodníci Jiří Makar⁵ a Ilja Soskida⁶.

V dubnu 1944 získal oddíl samohybných děl 1. čs. tankového pluku několik samohybných děl SU-85 a jedno z nich, s výrobním číslem 309238, dostalo jméno „Kapitán Otakar Jaroš“.⁷ Vozidlo později v rámci 3. tankového praporu 1. čs. tankové brigády prošlo boji v Karpatsko-dukelské operaci, kde bylo několikrát zasaženo a následně opět opraveno. Dne 7. října 1944 se jednalo o třetí

1. *Vojenský ústřední archiv - Vojenský historický archiv Praha (VÚA - VHA)*, f. Velitelství čs. vojenských jednotek v SSSR, inv. č. 6, sign. 2/3.
2. *Archiv autora (AA)*, Osudy tanků 1. čs. tankové brigády, nedatováno.
3. Josef Toušek, nar. 16. 12. 1919 v Hulči na Volyni, u Sokolova velitel družstva protitankových pušek protitankové roty, v průběhu dalších bojů velitel roty 3. tankového praporu 1. čs. tankové brigády. Po válce důstojník z povolání a zástupce velitele tankové brigády, později i náčelník vojenské katedry Karlovy univerzity, generálmajor ve výslužbě. Zemřel 9. 12. 1995. Tamtéž, kartotéka příslušníků 1. čs. samostatného praporu v SSSR.
4. Antonín Vondra, nar. 1. 1. 1920 v Novohradce na území SSSR, u Sokolova příslušník 2. roty, údajně padl v bojích na Dukle na podzim 1944. Centrální evidence válečných hrobů (CEVH) ani databáze VÚA jej ale jako padlého neuvádí. Viz BROŽ, Miroslav: *Hrdinové od Sokolova. 1. čs. samostatný polní prapor*. MO ČR - AVIS, Praha 2006, s. 373.
5. Jiří Makar, nar. 7. 4. 1917 v Koločavě na Podkarpatské Rusi, u Sokolova příslušník samopalné čety, absolvoval v roce 1944 paradesantní výcvik, aby následně seskočil se sovětským partyzánským oddílem v týlu nepřítele. Po válce důstojník z povolání, po únoru 1948 propuštěn. Zemřel 21. 2. 1985. AA, kartotéka příslušníků 1. čs. samostatného praporu v SSSR. Srov. BROŽ, Miroslav: *Hrdinové od Sokolova. 1. čs. samostatný polní prapor*, s. 218.
6. Ilja Soskida, nar. 28. 7. 1915 v Hrabovu na Podkarpatské Rusi, vstoupil do čs. jednotky po propuštění z Gulagu v srpnu 1943. V bojích v Dukelském průsmyku u Nižného Komárniku utrpěl 17. 11. 1944 těžká zranění, kterým následující den podlehl. *Vojenský historický archiv Bratislava*, sbírka Vojenské kmenové listy, Soskida Ilja 1915.
7. KOPECKÝ, Milan: *1. čs. samostatná tanková brigáda v SSSR. Tankisté československé zahraniční armády na Východní frontě 1943-1945*. MBI, Praha 2001, s. 73.

Po dalších bojích musela být SU-85 dne 8. listopadu poslána 1944 na větší opravu do dílen v Dukle, odkud se vrátila ke své kmenové jednotce 16. listopadu, a byla nasazena do dalších bojů na Ondavě a u Stropkova. Dne 15. února 1945 byla samohybka „Kapitán Otakar Jaroš“ přesunuta k 7. rotě 2. tankového praporu a již 28. února pak k 1. praporu. O necelé dva týdny později byly obě SU-85, kterými tehdy českoslovenští tankisté disponovali, odevzdány příslušníkům Rudé armády, konkrétně 5. gardové tankové brigádě, která se v rámci 38. armády 4. ukrajinského frontu podílela na osvobození Ostravy.

Kapitán Jaroš po roce 1945

Rok po ukončení druhé světové války a osvobození Československa byl poprvé připomenut hrdina, tehdy již kapitán Otakar Jaroš. V Náchodě, kde krátce působil na poště před odchodem do emigrace, byla již v roce 1945 zahájena iniciativa k odhalení pamětní desky. Na jaře 1946 bylo rozhodnuto o umístění desky na budově pošty na náhodském Masarykově náměstí. K slavnostnímu odhalení došlo 28. dubna 1946 za účasti významných hostů i bývalých příslušníků 1. československého armádního sboru v SSSR. Zúčastnil se jej bývalý Jarošův velitel Ludvík Svoboda a řada dalších významných hostů. Více o celé události nejlépe vypovídá zápis v kronice města Náchod: *Generála Svobodu uvítali zástupci ONV a MNV jakož i úřadů na hranici města u Rybárny. Kromě něho přijeli také generálové Boček a Kratochvíl, velvyslanec rada SSSR Podrov⁹, zástupce vojenského ataše gardový podplukovník Rudé armády Osokin, plukovník Marko, plukovník Klapálek¹⁰,*

Nahore: Otakar Jaroš (označen křížkem) na východní frontě. Dole: samohybné dělo „Otakar Jaroš“.
Foto: archiv autora, VÚA - VHA

vozidlo jednotky, která ve dvě hodiny ráno překročila československé státní hranice, aby posléze zaujalo pozici asi pět kilometrů ve vnitrozemí na obranné linii u jednotek 1. praporu 1. čs. brigády 1. čs. armádního sboru

v SSSR. V tu dobu samohybnému dělu velel desátník Nikolaj Ivasjuk⁸, řidičem byl volyňský Čech voják Michal Peredrejčuk, funkci střelce i radisty zaujímal Slovák Ludovít Szabo a nabíječem byl voják Evžen Carboch.

8 Pozdější velitel tanku T-34/85 č. 051, který byl zasažen při osvobození Ostravy a umístěn na památník u Mostu Miloše Sýkory.

9 Správně Michail Fedjorovič Bodrov (1903–1988). V letech 1946–1948 zástupce sovětského velvyslance v Československu, 1948–1954 velvyslanec SSSR v Bulharsku, 1954–1958 náměstek ministra zahraničních věcí SSSR, 1958–1964 velvyslanec SSSR v Izraeli a 1966–1970 velvyslanec SSSR v Kuvajtu.

10 Karel Klapálek měl v té době již hodnost generála. Viz MASKALÍK, Alex: *Elita armády. Československá vojenská generalita 1918–1992*. HWSK, Banská Bystrica 2012, s. 299.

podplukovník Skokan, major Brada, odbořový přednosta ministerstva pošt Dr. Karel Tomíček a ředitel pošt z Pardubic Fischer. Z pozůstalých byli přítomni rodiče a bratři Jarošovi¹¹ a mnoho jiných. Na Masarykově náměstí zaujala místo čestná rota s hudbou a uniformované i neuniformované spolky a korporace, jako Národní garda 44 města Náchoda, Svaz brannosti, Legionáři, hasiči, Sokolové, Skauti jakož i velké množství obecnostva. Slavnost zahájil předseda ONV Jindřich Kašpar uvítáním hostů. Nato ocenil zásluhy kapitána Jaroše ministr národní obrany generál Svoboda. Původně slíbil účast také ministr pošt František Hála¹², ale pro churavost se dal omluvit a jeho projev přečetl odb. přednosta Dr. Tomíček, jenž také odhalil desku kapitána Jaroše na budově školy. Desku převzal do opatrování ředitel místního poštovního úřadu Kotlár. Po slavnosti byla v sokolovně slavnostní hostina. K slavnosti byly také vydány zvláštní aršíky ze známkou a se slavnostním razítkem.¹³

Že slavnost byla skutečně velkolepá, potvrzovala přítomnost výše zmíněných osobností, včetně všech bývalých velitelů 1. čs. armádního sboru v SSSR!¹⁴ Bez zajímavosti není ani to, že se odhalení neúčastnili žádní zástupci KSČ, nýbrž převážně osobnosti, které se staly po roce 1948 jejich oběťmi.

V Náchodě se místní akční výbor na své schůzi krátce po únorových událostech 2. března 1948 usnesl, že Otakar Jarošovi udělí čestné občanství města in memoriam za zásluhy o odboj. Záměr doporučila rada MNV Náchod 11. března a schválilo jeho plénum 14. května. Následně byl na objednávku MNV vyhotoven

Pronásledování hrdinové

Po únoru 1948 se trend zatýkání významných představitelů zahraničního odboje netýkal pouze hrdinů ze západní fronty. I vojákům bojujícím na východní frontě se režim „odměnil“ vězněním či popravou.

Generál Bohumil Boček se po komunistickém převratu ocitl v hledáčku Vojenského obranného zpravodajství. Následně byl odvolán ze své funkce a v roce 1950 přeložen do trvalé výslužby coby 75% invalida. I nadále byl sledován, koncem února 1951 zatčen z důvodu údajné vojenské zrady, vyzvědačství a neoznámení trestných činů. Pod nátlakem se k vykonstruované trestné činnosti doznal. Byl odsouzen na doživotí, k vysoké pokutě a ztrátě majetku. Poté byl převezen do věznic ve Valdicích, kde na následky zhoršeného zdravotního stavu 16. října 1952 zemřel.

Generál Karel Klapálek byl začátkem 50. let odeslán do trvalé výslužby, byl sledován a nakonec v listopadu 1952 zatčen. Za údajnou sabotáž byl odsouzen na šest let do vězení, ke ztrátě majetku a občanských práv. Propuštění se dočkal na základě intervencí v dubnu 1956.

Bývalý přednosta spojovacího oddělení 1. čs. armádního sboru v SSSR František Skokan^a byl počátkem roku 1948 zbaven hodnosti plukovníka, na tři týdny dán do domácího vězení a přeložen na nižší funkci u MNO. Dne 8. listopadu 1949 byl pak znovu obviněn z údajné protistátní činnosti. Ve vykonstruovaném procesu byl odsouzen k trestu smrti, protože se údajně společil s dalšími osobami k pokusu o zničení, respektive rozvrácení lidově demokratického zřízení, společenské a hospodářské soustavy republiky zaručené ústavou.^b Poprava byla vykonána 7. října 1950 v Praze na Pankráci. K plné rehabilitaci Františka Skokana došlo až po pádu komunistického režimu, v roce 1990.

- a Více k osobě Františka Skokana např. PEJČOCH, Ivo: *Vojáci na popravišti. Vojenské osoby, popravené v Československu z politických důvodů v letech 1949–1966 a z kriminálních příčin v letech 1951–1984*. Svět křidel, Cheb 2011. Srov. VALIŠ, Zdeněk: *Generálmajor in memoriam František Skokan. Vojenské rozhledy*, 2012, roč. 11, č. 3, s. 168–172.
- b ABS, f. Vyšetřovací spisy – Centrála (MV-V), vyšetřovací spis a. č. V-3866 MV.

akademickým malířem Karlem Hýblem (1908–1962) čestný diplom, který byl 25. června 1948 předán v Mělníku rodičům O. Jaroše.¹⁵ Pamětní deska s nápisem: „Památce hrdiny Sovětského svazu kapitána čs. armády Otakara Jaroše, který zde působil jako poštovní úředník před svým odchodem do SSSR, kde bojoval a padl za naši svobodu“ je umístěna na svém místě dodnes a pravidelně se u ní u příležitostí různých výročí konají skromnější vzpomínkové akce.

Mělník vs. Louny

I další města spojená s životem a působením uctila Jarošovu památku pomníkem či pamětní deskou. V Mělníku, kde Jaroš strávil dětství, byla v květnu 1958 v ulici U Sadu v parku obklopujícím původně Masarykův dům odhalena bronzová socha kpt. Jaroše od významného sochaře Oskara Kozáka. Dílo stojí na vysokém čtyřbokém podstavci kónického tvaru s reliéfy a nápisem. Jarošova figura

- 11 Otakar Jaroš měl celkem čtyři sourozence: Jiřího, Vladimíra, Jana a Zdeňka. Vladimír Jaroš se v květnu 1945 zúčastnil Pražského povstání. Rodiče byli za emigraci Otakara od října 1942 internováni v tábore ve Svatobořicích.
- 12 František Hála (1893–1952), římskokatolický kněz a politik, člen Československé strany lidové. Za války byl místopředsedou Čs. státní rady, od roku 1945 poslanec a ministr pošt. V únoru 1948 podal demisi a o měsíc později se pokusil spolu s Janem Šrámkem o neúspěšný útek do zahraničí. Až do své smrti žil v internaci.
- 13 *Státní okresní archiv* (dále jen SOKA) Náchod, f. MNV Náchod, kronika města Náchoda 1945–1947, s. 254–255.
- 14 Karel Klapálek pocházel z Nového Města nad Metují, takže to měl kousek, stejně jako Jan Kratochvíl, který byl z Horní Radechové a často také pobýval v Červeném Kostelci.
- 15 *SOKA Náchod*, f. MNV Náchod, inv. č. 1377, Udělení čestného občanství kpt. Jarošovi, březen – květen 1948.

v nadživotní velikosti je zachycena s dalekohledem v levé ruce a se sevřenou pěstí pravé ruky. Na podstavci je pak pod sochou muže oblečeného do zimní uniformy s ušankou nápis „Kapitán Otakar Jaroš – hrdina Sovětského svazu“, na všech čtyřech stranách jsou osazeny bronzové reliéfy zobrazující výjevy z 2. světové války. Socha je také od 3. května 1958 na seznamu kulturních památek.¹⁶

O jejím umístění se začalo uvažovat na nejvyšších politických místech již krátce po osvobození v roce 1945. Padlý hrdina již v tu dobu dosáhl – i díky propagandistické publikaci *Sokolovo* Bedřicha Reicina a Jana Mareše¹⁷ – celorepublikového věhlasu a stal se tak vhodným objektem pro ztvárnění v podobě pomníku.

Postavení trvalé Jarošovy památky si nárokovalo jeho rodiště Louny a právě Mělník (místo dětství a bydliště rodičů). Československá vláda při jednání začátkem září 1945 rozhodla ve svém usnesení umístit pomník v Lounech, kde současně místní národní výbor rozhodl o umístění pamětní desky na Jarošův rodný dům.¹⁸

Město Mělník nicméně s tímto závěrem nesouhlasilo. Zástupci MNV žádali o umístění pomníku Otakara Jaroše v jejich městě a dopisem se obrátili na ministerstvo národní obrany s žádostí o přehodnocení rozhodnutí. Následně se rozhořel spor mezi oběma městy. Jarošovy rodné Louny nehodlaly ustoupit. MNV Mělník proto v srpnu 1946 dalším dopisem žádal ministerstvo obrany,

Slavnostní odhalení pamětní desky kapitána Jaroše v Náchodě 28. dubna 1946

Foto: archiv autora

aby se zasadilo o změnu rozhodnutí vlády ze září 1945. Argument zněl, že se *kpt. Jaroš jako 8měsíční děčko s rodiči přestěhoval do Mělníka, tam byl vychován, chodil do školy a tam prožil celý život až do r. 1939. Také jeho rodiče tam dosud žijí a též si přejí, aby pomník jejich synovi byl postaven v tomto městě.*¹⁹ Za Mělník se skutečně přimluvil i Jarošův otec František, který prohlásil, že *jeho syn se se svými rodiči přestěhoval na Mělník v 8. měsíci svého věku, na Mělníce vyrostl a nabyl tam školního vzdělání a sokolské výchovy, která mu umožnila tak skvělý výkon vojenské služby.*²⁰

Zástupci města Louny se ve sporu obrátili přímo na předsednictvo vlády. Ve svém dopise z podzimu 1946 argumentovali tím, že již byly zahájeny přípravné práce na pomníku, a apelovali tak na dodržení dřívějšího usnesení. Ministr národní obrany a bývalý Jarošův velitel generál Svoboda nakonec podpořil žádost Mělníka a doporučil vládě²¹ usnesení změnit. Ta tak skutečně učinila na svém zasedání v roce 1947 a udělila pravomoc postavit pomník kapitána Jaroše právě Mělníku.²²

Vítězný návrh na pomník podal začátkem 50. let sochař Oskar Kozák,

16 Památkovy katalog.cz, Socha kpt. Jaroše – viz <http://pamatkovy katalog.cz/?element=14556974 & action=element & presenter=Element-sResults> (citováno k 14. 2. 2019).

17 REICIN, Bedřich – MAREŠ, Jan: *Sokolovo. Sborník reportáží o prvním bojovém vystoupení 1. čs. samostatného polního praporu v SSSR na sovětsko-německé frontě v roce 1943*. Svoboda, Praha 1945.

18 NA, f. Úřad předsednictva vlády (ÚPV) – běžná spisovna, sign. 1397, inv. č. 4862.

19 Tamtéž.

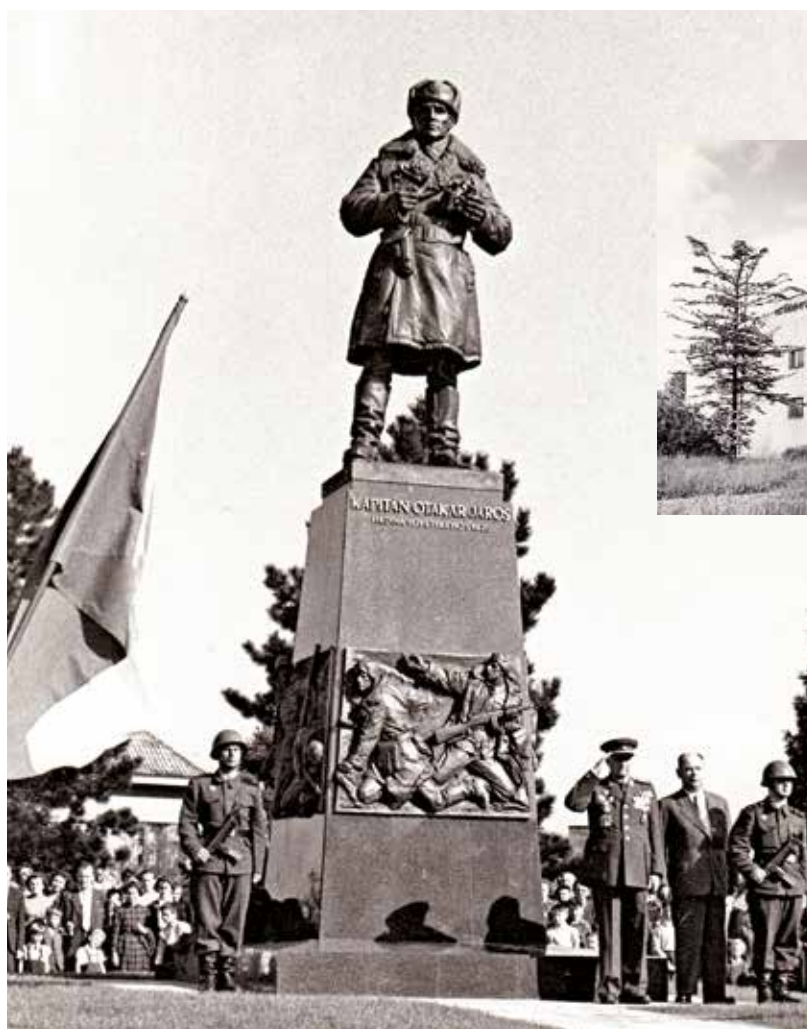
20 Tamtéž.

21 Kromě pomníku Otakara Jaroše rozhodla vláda i o vybudování pomníku Jánů Nálepkovi, dalšímu padlému hrdinovi Sovětského svazu. Oba měly být postaveny na náklady státu v rodných obcích hrdinů. Ani v Nálepkově případě nakonec paradoxně pomník nestojí ve Smižanech, kde se budoucí partyzánský velitel narodil, ale ve Spišské Nové Vsi, kde studoval na učitelském ústavu. Pomník byl odhalen s velkou slávou v roce 1954. Viz ŠINDELÁŘ, Jan: *Stalinův pomník v Praze* (diplomová práce). PedF Univerzity Karlovy, Praha 2009, s. 14.

22 NA, f. ÚPV, sign. 1397, inv. č. 4862.

Slavnostní odhalení sochy kapitána Jaroše
v Mělníku, 9. května 1958

Foto: archiv autora

vojenské jednotky, která nastoupila se zástavou. Generál armády L. Svoboda potom promluvil o krásných lidských vlastnostech kapitána Jaroše, o jeho nadšení, s nímž se bil po boku sovětských vojsk proti nenáviděnému nepříteli – fašismu. Ministr J. Tesla uvedl, že pomník kapitána Jaroše bude Mělníku a všem, kteří město navštíví, především mládeži, symbolem statečnosti čs. lidu v boji za svobodu. Zástupce sovětského velvyslanectví připomněl, že O. Jaroš byl vyznamenán titulem hrdina Sovětského svazu jako první občan jiného státu,²⁵ a vyzdvihl skutečnost, že pomoc pro svou zemi hledal na Východě, u svých přátel v prvním socialistickém státě na světě.²⁶ Tak informoval československou veřejnost list *Lidová demokracie*. O slavnostním odhalení sochy pak psala i jiná regionální a celostátní média.²⁷

Mělnická kronika popisuje i další podrobnosti tohoto aktu. Nezapomíná se ani na to, aby včas dokončen a k slavnostnímu odhalení u příležitosti

kterému s dalšími pracemi pomáhali architekti Karel Lodr a Jaroslav Kumprecht. Socha kpt. Jaroše byla odlita na podzim 1955 ve slévárně Závodů umělecké kovovýroby (Zukov) v Praze-Holešovicích, svého odhalení se ale dočkala až o dva a půl roku později. Na Mělníku byl v pátek²³ odhalen pomník

bojovníku 1. čs. armádního sboru v SSSR, hrdinovi Sovětského svazu kapitánu Otakar Jarošovi. V Sadech pionýrů před Kulturním domem kapitána Jaroše, kde je pomník umístěn, se k slavnostnímu aktu shromáždilo několik tisíc občanů. Ministr J. Tesla²⁴ vykonal v doprovodu generála armády L. Svobody přehlídku

23 Rozuměj 9. 5. 1958.

24 Josef Tesla (22. 2. 1905 – 29. 4. 1963). Od roku 1921 člen KSČ, za války vězněn v koncentračním táboře Buchenwald. V roce 1945 byl zvolen do parlamentu, poslanecký post zastával v letech 1945–1946 a poté 1954–1960. Člen předsednictva KSČ, ve druhé vládě Viliama Širokého v letech 1955–1957 ministr pracovních sil a v letech 1957–1959 ministr bez portfeje.

25 Jaroš byl v celkovém pořadí třetí příslušník jiného státu, který byl tímto titulem vyznamenán (viz box Tendenční obraz, pozn. h).

26 Pomník hrdinovi SSSR kapitánu Jarošovi. *Lidová demokracie*, 10. 5. 1958.

27 Viz např. *Rudé právo* z 10. a 12. 5. 1958, *Mladá fronta* z 10. 5. 1958, *Zemědělské noviny* z 10. 5. 1958, *Svobodné slovo* z 10. 5. 1958 či *Svět socialismu* z 22. 5. 1958.

květnových oslav byl připraven pomník hrdiny SSSR kpt. Jaroše. Po mnoha jednáních, změnách, zkoušení a zkoumání rozhodnuto, aby byl umístěn v parku vpravo od Kulturního domu.

V den 9. května již ve 14 hodin nastoupila na Stalínově náměstí (dnes nám. Míru – pozn. autora) vojenská hudba, přehlídková jednotka vojska z Mladé Boleslavi a rota lidové milice. Na MNV se shromáždili čestní hosté včetně ministra Tesly a generála armády Svobody [...], aby se zúčastnili na Mělníce slavnosti odhalení pomníku kpt. Jaroše, postaveného před Kulturním domem péčí vlády Československé republiky, sochou vytvořenou sochařem Kozákem. Slavnost vyzněla mohutně, občané byli nadšeni přehlídkou vojenské jednotky, spokojeni následujícím kulturním programem v parku oddechu i večerním ohňostrojem, připraveným vojáky z Mladé Boleslavi. Je možno říci, že pomník je dílem skutečně uměleckým a je velmi dobře zakomponován do prostředí před Kulturním domem. Slavnosti se zúčastnili i zástupcové MNV v Lounech, kde se O. Jaroš narodil.²⁸ Nezáčastnil se ale Jarošův otec František, který zemřel krátce předtím, v roce 1957.

Od 50. let minulého století působí v Mělníku i Soubor tanců a písní kapitána Jaroše, který se svým repertoárem vystupuje po celé Evropě.

Svého rodáka si nakonec připomenělo i město Louny. Stalo se tak 8. května 1960 u příležitosti 15. výročí osvobození odhalením pamětní desky na jeho rodném domě v dnešní Jarošově ulici²⁹ čp. 931. Jejím autorem je akademický sochař Jiří Prádler³⁰,

Pamětní deska na rodném domě Otakara Jaroše v Lounech Foto: autor

kteřý zhotovil kamennou desku s reliéfem kapitána Jaroše a s nápisem: „V tomto domě se narodil 1. 8. 1912 Hrdina Sovětského svazu kapitán Otakar Jaroš“.³¹ Kronika města se o této slavnosti zmiňuje následovně: *Oslavy 15. výročí osvobození započaly 8. května dopoledne, kdy byla za velké účasti občanstva na rodném domě v Lounech č. 931 odhalena deska hrdinovi SSSR kapitánu Otakaru Jarošovi. Slavnostní projev přednesl předseda MNV Bohuslav Macek. [...] Na závěr slavnosti vyznamenal náčelník okresního velitelství pplk. Driák 14 účastníků bojů v Dukelském průsmyku, kteří nyní pracují na Lounsku „Dukelskou pamětní medailí“.*

Večer téhož dne se konalo slavnostní zasedání MNV u příležitosti 15. výročí osvobození ve Fučíkově divadle. K 15. výročí osvobození udělil Městský národní výbor v Lounech poprvé „Cenu města Loun“ (diplom a plaketu s reliéfem kpt. Jaroše) závodům, složkám a jednotlivcům, kteří se zasloužili od osvobození a rozvoje města.³²

Od doby odhalení se pietní akt u pamětní desky koná, za přítomnosti zástupců místní samosprávy, každoročně, a to jak v březnu u příležitosti výročí úmrtí, tak i v srpnu, u příležitosti výročí narození.

S Ústím nad Labem neměl Otakar Jaroš vůbec žádnou spojitost. I přesto je po něm ve městě nazvána ulice, ve které se v parčíku stojí torzo pomníku s nápisem: „Na památku Hrdiny Sovětského svazu kapitána Jaroše“. Nachází se v areálu tzv. Armaturny, což je dnes alternativní výstavní prostor pro umění a design. Dříve to však byla strojírenská továrna, založená roku 1899 coby pobočný závod mateřské magdeburské firmy Schäffer a Budenberg. Vyráběly se v ní tlakoměry a teploměry, v letech 1939–1945 tam pak na výrobě pro válečné účely pracovali i váleční zajatci. Po nástupu komunistického režimu se závod přeorientoval na výrobu armatur. Zmíněný pomník Otakaru Jarošovi byl odhalen na nádvoří závodu v září 1974 u příležitosti oslav 75. výročí jeho založení. Je dobré zmínit, že při této příležitosti zároveň přejmenovaly tehdejší politické orgány firmu ze Severočeské armaturky na *Podnik hrdiny sovětského svazu Kapitána Jaroše*.³³

28 SOKA Mělník, Kronika města Mělník 1956–1959, nestránkováno.

29 Více o této ulici viz dále.

30 Jiří Prádler (24. 4. 1929 – 30. 6. 1993), významný československý sochař a medailér. Kromě reliéfu Otakara Jaroše, který byl později využit i pro pamětní plaketu k 25. výročí bojů u Sokolova, vytvořil návrh na pamětní desku s profilem Ludvíka Svobody umístěnou na dům, kde jeho rodina žila. Je též autorem reliéfu manželů Svobodových na jejich rodinné hrobce v Kroměříži. *Slovník českých a slovenských výtvarných umělců 1950–2003. Díl 12. (Por-Rj)*. Výtvarné centrum Chagall, Ostrava 2003, s. 67–68.

31 AA, evidenční list nemovité kulturní památky, rodný dům kpt. O. Jaroše Louny.

32 SOKA Louny, f. Sbirka kronik, Pamětní kniha města Loun 2/III, s. 245–246.

33 Severočeská armaturka národní podnik, nositel řádu práce Ústí nad Labem, 1899–1974. Severočeská armaturka n. p., Ústí nad Labem 1974, s. 9–12.

34 Evidencevh.army.cz, Středočeský kraj, Mladá Boleslav, Dobrovice – číslo VH: CZE2115-41591 – viz <http://www.evidencevh.army.cz/Evidence/detail-hrobu-ci-mista?id=CZE2115-41591> (citováno k 14. 2. 2018).

V Dobručicích u Mladé Boleslavi je pro změnu Jarošova památka uctívána pamětní deskou z černého skla v budově základní školy. Odhalena byla údajně v květnu 1975 a uvádí, že kpt. Otakar Jaroš padl na bojové cestě 1. československého armádního sboru z Buzuluku do Prahy.³⁴

Jarošova socha se v minulosti nacházela také v Berounských kasárnách. Po jejich zrušení byla odtud převezena soukromým majitelem k jeho chalupě v Bobově, části obce Malá Skála v severních Čechách. Socha je dnes umístěna v zahradě posledního stavení při cestě na osadu Kopanina.

Podle některých svědectví stávala kopie mělnické sochy od Oskara Kozáka v bývalých kasárnách Jana Žižky v Táboře. Její osud je neznámý.³⁵

Kapitán Jaroš po roce 1989

Po pádu komunistického režimu se odkaz kapitána Jaroše změnil. Jeho osoba však nevyvolávala tak velké kontroverze, aby se začalo s odstraňováním pomníků či názvů ulic. Naopak se nově některé ulice na jeho počest přejmenovaly a jak v Lounech, tak v Mělníku se objevily další připomínky jeho osoby.

V Mělníku se zatím poslední velká připomínka Otakara Jaroše uskutečnila v roce 2008 u příležitosti 65. výročí bojů u Sokolova. Konala se přesně 8. března za účasti čestných hostů a představitelů místní samosprávy. Součástí pietního aktu bylo rovněž slavnostní uložení prsti ze sokolovského bojiště do pomníku kpt. Jaroše mělnickým starostou Mgr. Miroslavem Neumannem.³⁶ S projevem vystoupil mj. i herec a představitel role Otakara Jaroše ve filmu *Sokolovo*³⁷ Martin Štěpánek.

Projev Martina Štěpánka

Dámy a pánové, Mělničané, vážení hosté,

v lednu 1974 jsem odjel do bývalého SSSR, [...] do nepatrného zapadlého městečka Sokolova. Cílem bylo natočit v té době nejdražší československý film všech dob – rekonstrukci bitvy u Sokolova.^a Mým úkolem bylo vytvořit roli npor. Otakara Jaroše. Přiznávám, že mě tato práce z mnoha důvodů poznamenala na celý život. Strávil jsem téměř tři měsíce v brežněvovském^b SSSR, v místech, která byla pro normální smrtelníky hermeticky uzavřena. Tato zkušenost se nedá ani zapomenout, ani zaplatit. Ta druhá zkušenost začala v památníku sokolovské bitvy, kde sídlil náš štáb. Z okna byla vidět na náměstí Jarošova socha, obsypaná květinami, které tam pokládají svatebčané jako výraz díky. V památníku jsem ovšem poprvé zjistil, že něco není v pořádku. Stěny auly lemovala řada portrétů padlých a zúčastněných této bitvy. Mnohé tváře a jména pro mne byly nové, nebyly totiž ve scénáři. Prostě zmizely. Tito hrdinové se totiž do tehdejší historie tohoto boje nehodili. Tenkrát ve mně začal zvolna houstnout mrak pochybností, že to, co budeme točit, nebude věrohodnou historicko-dokumentární freskou, nýbrž vědomou a programovanou lží, které se budu muset zúčastnit. [...]

Kdo to byl npor. Otakar Jaroš, in memoriam povýšený na kapitána a jako první cizí příslušník vyznamenán řádem Hrdina SSSR? Prvotřídní hranický důstojník, individualista milující zápas a nesmírně tvrdý velitel. [...]

Dnes se mnozí historikové domnívají, že se [generál] Svoboda chtěl tohoto prvotřídního, ale svérázného důstojníka zbavit. Jaroš ostře kritizoval Svobodovy velitelské schopnosti a především neskouzl jeho toleranci vůči komunistům. Jaroš věděl, že jde na popravu, proto neměl zeleně maskované distinkce a měl světlou dohodu (opasek – pozn. autora). K bitvě ještě jeden dovětek: byla úplně zbytečná.

Komunističtí historiografové odvedli skvělou práci totálního přepisu dějin.^c

- a Podle oficiálních údajů činil rozpočet filmu 28 milionů Kčs. KLÚC, Jiří: *Sokolovo*, s. 178.
- b Leonid Iljič Brežněv (1906–1982) byl v letech 1964–1982 prvním tajemníkem Komunistické strany Sovětského svazu.
- c Projev herce Martina Štěpánka při příležitosti 65. výročí bitvy u Sokolova. *Mělnická radnice*, 2008, roč. 18, č. 4, s. 2–3 (redakčně upraveno).

V témže roce byl u příležitosti Dne válečných veteránů 11. listopadu 2008 Otakar Jarošovi udělen ministryní obrany Vlastou Parkanovou Kříž obrany státu in memoriam.³⁸

Někteří dodnes volají po jeho povýšení do vyšší hodnosti. V říjnu 2009 vláda navrhla jmenovat kpt. Otakara Jaroše do hodnosti generálmajora in memoriam, tento návrh ale prezident Václav Klaus neakceptoval.

Počátkem srpna 2012 proběhly na několika místech oslavy 100. výročí

narození Otakara Jaroše. Za velké slávy a přítomnosti čestných hostů byla na fasádě domu v Nerudově ulici čp. 465 v Mělníku znovu odhalena pamětní deska připomínající zdejší Jarošův život v letech 1924–1939. Tato předměstská vilka se po válce stala domovem jeho rodičů. Ještě donedávna objekt vlastnila Jarošova rodina. Nový majitel nectil památku hrdiny a desku odstranil, v roce 2016 byl proto před domem umístěn alespoň pamětní kámen.

35 Wp.tabordnes.cz, *Ztratil se Otakar Jaroš. Má ho ve své zahradě dekadentní milionář* – viz <http://wp.tabordnes.cz/2011/03/22/ztratil-se-otakar-jaros-ma-ho-ve-sve-zahrade-dekadentni-milionar/> (citováno k 14. 2. 2019).

36 65. výročí bitvy u Sokolova – 8. 3. *Mělnická radnice*, 2008, roč. 18, č. 4, s. 2.

37 Více o filmu *Sokolovo* viz KLÚC, Jiří: *Sokolovo ve stínu propagandy*. Svět křidel, Cheb 2016, s. 178–179.

38 Seznam vyznamenaných osob ministryní obrany 11. 11. 2008. Mocr.cz – viz <http://www.mocr.army.cz/assets/files/12380/vyznamenani...doc> (citováno k 14. 2. 2019).

39 Mocr.army.cz, *Památka lounského rodáka Otakara Jaroše není a nebude zapomenuta* – viz <http://www.mocr.army.cz/informacni-servis/zpravodajstvi/pamatka-lounskeho-rodaka-otakara-jarose-neni-a-nejde-zapomenuta-72701/> (citováno k 14. 2. 2019).

Pomník kapitána Jaroše odhalený roku 2012 na dvoře základní školy v Lounech

Foto: autor

Ve středu 1. srpna 2012 se konaly slavnosti i v Lounech. Před hrdinovým rodným domem v Jarošově ulici se konal pietní akt, při kterém zde položili věnec ministr obrany Alexandr Vondra, hejtmanka Ústeckého kraje Jana Vaňhová a starosta města Louny Radovan Šabata.³⁹ Setkání se na tomto místě koná za přítomnosti zástupců místní samosprávy každoročně. Slavnost 100. výročí narození Otakara Jaroše poté následovala

u školy na ulici 28. října. Té byl při slavnostním ceremoniálu udělen čestný titul *Základní škola a Mateřská škola kapitána Otakara Jaroše Louny*. Na nádvoří školy poté ministr obrany spolu s hejtmankou Ústeckého kraje a starostou města Louny odhalili pomník věnovaný O. Jarošovi. Nicméně základní kámen se na tomto místě nacházel již od 17. března 1973, kdy tam byl položen u příležitosti 30. výročí bitvy u Sokolova.⁴⁰

Nejedná se přitom o jedinou školu nesoucí jméno tohoto hrdiny Sovětského svazu v České republice. V Trutnově byla v únoru 1952 pojmenována škola na dnešní ulici Maxima Gorkého čestným názvem *1. střední škola hrdiny SSSR kpt. Otakara Jaroše*. Tento název později převzala i nově vzniklá základní škola, která jej ve zkrácené verzi, *Základní škola kpt. Jaroše*, užívá dodnes.⁴¹

Kapitán Jaroš ve filatelii

Jarošův portrét se po jeho smrti objevil několikrát na různých poštovních známkách. Poprvé to bylo již v rámci takzvané Londýnské emise ze srpna 1945, kde byly na známkách zobrazeny portréty hrdinů československé zahraniční armády, kteří položili svůj život za svobodu Československa.⁴² Známky se od sebe lišily barvou i uniformami různých armád – portréty zobrazovaly příslušníky RAF, jednotek cizinecké legie či zástupce čs. pozemních jednotek ve Francii, na Středním východě i v Sovětském svazu.⁴³

Známka s vyobrazeným Jarošovým portrétem v sovětské úšance byla vydána ve dvou hodnotách. V červené barvě v ceně 20 haléřů a v modré jako dvoukorunová. Kromě toho se v sérii objevili ještě špkt. Pravoslav Řídký⁴⁴, špkt. MUDr. Miroslav Novák⁴⁵, npor.

⁴⁰ Tamtéž.

⁴¹ U školy byl v květnu 1970 umístěn sovětský tank IS-2m jako připomínka osvobození v roce 1945. Kvůli námitkám Sovětů byl však později přemístěn před budovu ONV. U školy byl následně instalován letoun MiG-19, který tam vydržel až do poloviny listopadu 1991, kdy byl sešrotován. Zmiňovaný sovětský tank s dřevěnou hlavní byl definitivně z Trutnova odvezen v srpnu 1990 a umístěn v depozitáři Vojenského historického ústavu, který jej později zapůjčil do muzea obrněné techniky v severočeské Smržovce. Zskptjaroše.cz, *Historie školy* – viz <http://www.zskptjaroše.cz/index.php/homepage/o-skole/history> (citováno k 14. 2. 2018). Srov. The.cshadock.free.fr *Surviving IS-2* – viz http://the.shadock.free.fr/Surviving_IS2.pdf (citováno k 14. 2. 2019).

⁴² Nejpodrobněji k této emisi poštovních známek viz ČERNÝ, Karel: *Muži z londýnského vydání*.

⁴³ Tamtéž, s. 7.

⁴⁴ Pravoslav Řídký (nar. 1907) odešel coby důstojník prvorepublikové armády do Velké Británie. Jako pozorovatel u britských jednotek prodělal boje u El Alameinu v severní Africe, kde byl zraněn. Zahynul při německém náletu v roce 1943 v Libyi.

⁴⁵ Miroslav Novák (nar. 1906) jako vojenský lékař bojoval v roce 1940 ve Francii. Později krátce sloužil u RAF, než byl převelen na exilové MNO, aby tam zastával funkci zástupce přednosta zdravotní služby a úředního lékaře. Zahynul v lednu 1944 při autonehodě.

⁴⁶ Stanislav Zimprich (nar. 1916) vstoupil za první republiky do vojenského letectva. Od srpna 1939 byl příslušníkem cizinecké legie, prošel leteckými boji nad Francií a Britskými ostrovy, ve kterých sestřelil několik letadel. Zahynul v roce 1942 během výcviku na stroji Supermarine Spitfire.

⁴⁷ Jiří Král (nar. 1910) absolvoval Vojenskou akademii v Hranicích a jako vojenský pilot sloužil v prvorepublikové armádě. Po emigraci do Polska se stal vůbec prvním velitelem čs. vojenské skupiny v Krakově. Později létal jako bojový pilot v bojích o Francii, zahynul v červnu 1940 po sestřelení německou stíhačkou.

Stanislav Zimprich⁴⁶, npor. Jiří Král⁴⁷, rtm. Josef Gabčík⁴⁸, špkt. Alois Vašátka⁴⁹ a voj. František Adámek⁵⁰ v nominálních hodnotách od 5 haléřů až po 10 korun. Portrét Jaroše stejně jako ostatních byl anonymní, tedy neměl uvedeno jméno a byl záměrně zarámován nápisem *Československo*. Bylo to proto, že se známka měla stát jakýmsi všeobecným symbolem boje proti nacismu.⁵¹ Rozhodnutí vydat známku s Otakarem Jarošem a dalšími padlými hrdiny pochází již z roku 1944, kdy byl pracovník exilové vlády JUDr. Antonín Tichý⁵² pověřen, aby nechal vytvořit nové poštovní známky pro osvobozenou vlast jako jeden z aktů potvrzujících znovunabytí státní suverenity Československé republiky.⁵³ Podkladem pro tiskárnu se stala zachovaná fo-

todokumentace padlých. V případě Otakara Jaroše to byl snímek získaný společně s dopisem od Nejvyššího sovětu, jenž předtím Jaroše jmenoval hrdinou Sovětského svazu. Tichý uvádí, že byl Jaroš na snímku zobrazen bez typické zimní vojenské ušanky, která byla právě tím symbolem připomínajícím východní frontu. Proto byla k portrétu připojena fotomontáž s použitím jiného snímku.

Známky vytiskla tiskárna bankovek sídlící na Upper Brook Street 10A v Londýně technikou rotačního ocelotisku.⁵⁴ *Za nejlepší lze bezesporu považovat rytiny A. Vašátka (50 h, 5 Kč) a O. Jaroše (20 h, 2 Kč), charakteristické výrazněji jemnou, v daném formátu zcela uspokojivě modelující linkou, i jemnými, různě intenzivními krátkými vrypy. Těmito prostředky je*

*dosaženo přirozeného, živého výrazu obou tváří s přesvědčivým pohledem očí a modelace očních partií.*⁵⁵

Podruhé se podobizna Otakara Jaroše objevila v edici známek hrdinů Sovětského svazu vydané sovětskou poštou 9. května 1969 u příležitosti 24. dne vítězství. Znáмка (č. kat. Michel 3618) měla nominální hodnotu 4 kopějky a vzhledově vycházela z londýnské emise.⁵⁶

Kapitán Jaroš v názvu veřejných institucí, sportovních a kulturních událostí

Jméno Otakara Jaroše se objevilo mj. i v názvu sportovní události. V rodném Mělníku pořádá místní basketbalový klub od roku 1954 *Memoriál kapitána Otakara Jaroše*. Otec jmenovaného, který slavnostně zahajoval první tři ročníky turnaje, se k memoriálu společně s manželkou vyjádřil následovně: *S potěšením vítáme Vaši snahu o uctění památky našeho syna hrdiny SSSR kpt. Otakara Jaroše, člena Vaší tělovýchovné jednoty tým, že chcete uspořádat turnaj v košíkové, který by nesl jeho jméno. Dáváme Vám proto s radostí svolení, abyste tento turnaj, který chcete na jeho počest uspořádat, nazvali MEMORIÁL HRDINY SSSR KPT. OTAKARA JAROŠE. Přejeme Vám ve Vaší práci mnoho úspěchů. František a Anna Jarošovi.*⁵⁷ V letech 1965 a 1966

Známky s portrétem kapitána Jaroše: československá z roku 1945 a sovětská z května 1969

Foto: archiv autora

- 48 Josef Gabčík (nar. 1912) se jako člen skupiny Anthropoid podílel na atentátu na zastupujícího říšského protektora Reinharda Heydricha, hrdinně padl v červnu 1942 v kryptě kostela Cyrila a Metoděje v Praze.
- 49 Alois Vašátka (nar. 1908) sloužil jako voják z povolání již od 30. let, po okupaci Československa odešel přes Polsko do Francie, kde se stal s 12 sestřely nejúspěšnějším čs. pilotem. Později bojoval i v bitvě o Británii, od června 1941 velel 312. stíhací peruti RAF, následně i Čs. křídlu seskupených perutí. Byl zabit v akci koncem června 1942.
- 50 František Adámek (nar. 1919) odešel v srpnu 1939, kdy vstoupil do Polského legionu. Zůstal v internaci v SSSR a v březnu 1941 se dostal transportem na Střední Východ. Jako příslušník Čs. pěšího praporu 11 – Východního prodělal boje o Tobrúk, padl v listopadu 1941.
- 51 TICHÝ, Antonín: Dvacet let londýnské série hrdinů zahraničního odboje. *Filatelie. Časopis československých filatelistů*, 1965, roč. 15, č. 9–10, s. 208–209.
- 52 JUDr. Antonín Tichý se s O. Jarošem znal osobně již od svých dětských let. Pocházel totiž také z Mělníka, kde se narodil v roce 1907. Později zde vykonával i právnickou činnost. Po vzniku Protektorátu Čechy a Morava se zapojil do odbojové skupiny Petiční výbor Věrní zůstaneme (PVVZ) a poté, co mu začalo hrozit zatčení Gestapem, emigroval do Srbska a následně do Francie, kde vstoupil do čs. zahraniční armády. V červenci 1940 byl evakuován do Anglie, v dalších letech války pak vedl odbor dopravy a pošt exilového ministerstva hospodářské obnovy čs. zahraniční vlády v Londýně. Zemřel v roce 1988.
- 53 FISCHER, Rudolf: Po stopách londýnské emise. *Merkur-Revue. Odborný časopis pro filatelii, numismatiku a notafiliu*, 2001, roč. 7, č. 1, s. 10–11 a 2002, roč. 8, č. 5, s. 20–23.
- 54 ČERNÝ, Karel: *Muži z londýnského vydání*, s. 10.
- 55 Tamtéž.

se memoriálu zúčastnil v dresu Slavoj Vyšehrad i bývalý prezident České republiky a mládežnický reprezentant Československa v basketbalu Václav Klaus. Turnaj se koná pravidelně každý rok, s výjimkou let 1967–1972, v roce 2017 proběhl již 56. ročník.

V Mělníku se v parku nedaleko sochy kpt. Jaroše v minulosti nacházel i *Dům osvěty kapitána Otakara Jaroše*. Ten byl původně postaven v roce 1936 jako *Masarykův kulturní dům* podle návrhu architektů Josefa Šírce ml., Bedřicha Zemana a ing. Jana B. Zeleňého. Jedná se o budovu postavenou ve funkcionalistickém slohu, její velikost je na první republiku poměrně neobvyklá. Součástí kulturního domu je i socha T. G. Masaryka situovaná na podestě hlavního schodiště.

K přejmenování na *Dům osvěty kpt. Otakara Jaroše* došlo v roce 1952. Svou činnost ale zahájil ještě předtím, než bylo jeho zřízení schváleno na jednání rady ONV. Oficiálně byl otevřen až 1. ledna 1954 a jeho hlavní náplní byla organizace kulturních událostí v Mělníku, osvětové a přednáškové akce, působení různých zájmových kroužků či ochotnického divadla. Konala se v něm i vystoupení hostujících divadel a hudebníků, jako třeba Waldemara Matušky či Evy Pilarové. V šedesátých letech působil v prvním patře domu i významný Klub mladých.

Na jaře 1968 zazněl v důsledku uvolnění politického napětí návrh na navrácení k původnímu názvu po T. G. Masarykovi a na krátko se uvnitř kulturního domu objevila opět socha TGM.⁵⁶ Někteří požadovali i odstranění sochy kpt. Jaroše a dalších připomínek východní fronty. Po oku-

paci vojsk Varšavské smlouvy začalo období normalizace, které se podepsalo i na kulturním repertoáru Domu osvěty. Významnou roli tehdy hrálo zejména loutkové divadlo, hlavní důraz byl ale kladen na zabezpečování oslav Vítězného února, 1. máje, výročí osvobození, výročí úmrtí V. I. Lenina či připomínek oslav bitvy u Sokolova. K výročí boje u Sokolova se uskutečnila přednáška o kapitánu Otakaru Jarošovi.⁵⁹

Po pádu komunistického režimu byl z iniciativy Občanského fóra v roce 1990 budově navrácen původní název *Masarykův kulturní dům*. Stalo se tak u příležitosti 140. výročí narození prvního československého prezidenta, kterému zde byla znovu instalována socha od Vincence Makovského.⁶⁰ Od srpna 2008 je celý areál Masarykova kulturního domu památkově chráněn.⁶¹

Kapitán Jaroš v armádě

Armáda bývalého Československa i dnešní České republiky se hrdě hlásila a hlásí k tradici bojů u Sokolova. Stejně tak i k vojákům, kteří se jich účastnili a jsou s nimi významným podílem spojeni.

Odkaz v názvu neslo několik vojenských útvarů – přímým historickým pokračovatelem vojenských tradic 1. čs. samostatného polního praporu v SSSR se po válce stal pěší prapor 38 dislokovaný v Berouně. Ten od 3. března 1948 užíval historický název Sokolovský. V roce 1949 se reorganizoval na pluk a následně v říjnu 1950 na mechanizovaný pluk 38. Útvar se také stal nositelem Sokolovské pamětní medaile.

U příležitosti 10. výročí osvobození ČSR došlo 9. května 1955 k celkovému přečíslování vojenských útvarů podle tradic čs. jednotek ze SSSR a z 38. sokolovského mechanizovaného pluku se stal 1. mechanizovaný s historickým přídatkem „sokolovský“, bělocerkevský, což mělo připomenout 1. čs. samostatný polní prapor v SSSR.

V říjnu 1958 byl útvar reorganizován na 1. Sokolovský, bělocerkevský tankový pluk, od 2. června 1975 se název doplnil ještě o hrdinu Sovětského svazu kapitána Otakara Jaroše. Pluk byl až do svého zániku v roce 1993 dislokován ve Strašicích a za dobu jeho existence se v jeho čele vystřídal deset velitelů. Výzbroj tvořily v letech 1959–1965 tanky T-54A, v roce 1968 následovala jejich vylepšená modifikace T-55A. V letech 1981–1983 útvar používal tanky T-72.⁶²

Počátkem roku 1994 navázali na 1. tankový pluk 23. mechanizovaný prapor a 24. výcvikové středisko Armády České republiky s tím, že přívlastek „sokolovský“ si ponechal mechanizovaný prapor. Útvar zanikl 31. března 2004.

Jménem kapitána Otakara Jaroše byl pojmenován ještě další útvar československé armády. Stalo se tak na základě dekretu prezidenta republiky Edvarda Beneše z 6. listopadu 1945. Jedná se o Spojovací pluk 1, který vznikl v létě 1945 v Turnově a spadl pod velitelství 1. oblasti.⁶³ Oficiálně se jmenoval Spojovací pluk 1. hrdiny Sovětského svazu kapitána Otakara Jaroše, od 9. května 1955 s upraveným názvem 1. Ružomber-ský spojovací pluk hrdiny Sovětského svazu kapitána Otakara Jaroše. Pluk byl postupně dislokován v Turnově,

56 KLŮC, Jiří: *Sokolovo ve stínu propagandy*, s. 177.

57 *Almanach 50. ročníku memoriálu kpt. Jaroše v basketbale*. TJ Mělník, Mělník 2011, s. 3.

58 RÁC, Jiří: *Kulturní dům kpt. O. Jaroše v Mělníku. Kapitoly z kroniky*. Okresní muzeum a KD kpt. O. Jaroše Mělník 1986, s. 19.

59 *SOKA Mělník*, f. Masarykův kulturní dům Mělník, kniha rozpočtů, Zpráva o činnosti a hospodaření kulturního domu kpt. O. Jaroše a plnění JP KVČ na I. pololetí 1985.

60 JIRÁČKOVÁ, Karolína: *Masarykův kulturní dům na Mělníku* (diplomová práce). FF Západočeské univerzity, Plzeň 2014, s. 20.

61 *Pamatkovykatalog.cz, Masarykův kulturní dům* – viz <http://pamatkovykatalog.cz/?element=2174497&sequence=3&mode=fulltext&keywords=m%C4%9Bln%C3%ADk+kulturn%C3%AD&order=relevance%3Adesc&action=element&presenter=ElementsResults> (citováno k 14. 2. 2019).

v letech 1950–1959 v Praze jako podřízený útvar velitelství 1. vojenského okruhu, poté krátce v Kralovicích a od léta 1960 v Berouně. Tam byl umístěn do září 1979, následně byl přesunut do Plzně.⁶⁴ K 1. lednu 1992 došlo k reorganizaci útvaru na 3. spojovací brigádu a pozdější jeho redislukaci do slovenského Ružomberku. Po rozpadu Československa se stal součástí Armády Slovenské republiky, již však bez svého čestného názvu, a definitivně zanikl 1. října 1995.⁶⁵

Nositelům čestného názvu prvního československého hrdiny Sovětského svazu se stalo ve výroční den boje u Sokolova, dne 8. března 1957, Vojenské učiliště v Lipníku nad Bečvou. To se v létě následujícího roku přesunulo do Vyškova, kde fungovalo od března 1961 na základě rozkazu prezidenta ČSSR Antonína Novotného jako Vyšší vojenské učiliště hrdiny Sovětského svazu kapitána Otakara Jaroše (VVU HSS OJ). V rámci Československé lidové armády mělo toto učiliště vyškolit posluchače na důstojníky s vyšším vojenským vzděláním a vzděláním na úrovni pedagogického institutu. Na něj následně navázala velitelско-organizační fakulta Vojenské akademie Antonína Zápotockého. Je dobré zmínit, že v době přejmenování VVU HSS OJ vedl školu bývalý Jarošův spolubojovník z počátků československé vojenské jednotky v Buzuluku, tehdy již generálmajor František Bedřich.

Dne 1. září 1972 vznikla na základě zmíněné fakulty Vysoká vojenská škola pozemního vojska ve Vyškově hrdiny SSSR kpt. Otakara Jaroše, jež však byla již o tři roky později 2. června 1975 přejmenována po bývalém veliteli 1. československého samostatného polního praporu od Sokolova, armádním generálovi a čerstvě abdikovaném⁶⁶ prezidentovi ČSSR Ludvíku Svobodovi.

Podle nařízení ministra národní obrany Alexeje Čepičky z dubna 1955 k přejmenování některých vojenských objektů měla dokonce vybraná kasárna získat přívlástek Kasárna hrdiny Sovětského svazu kapitána Otakara Jaroše. Byla mezi nimi bývalá Gayerova kasárna v Dobrušce, kde byl v tu dobu dislokován Vojenský topografický ústav, dále Telegrafní kasárna v Novém Městě nad Váhom, využívaná v letech 1946–1972 Spojovacím učilištěm, a Štefánikova kasárna v Olomouci.⁶⁷

V první polovině 60. let dostala po kpt. Jarošovi jméno i kasárna v Chrudimi, se 4. výsadkovým výcvikovým střediskem. Dnes zde slouží 43. výsadkový prapor. Pojmenování po kpt. Jarošovi se objevilo i v názvu kasáren posádky Jihlava, které využívala od roku 1963 4. technická opravna po přemístění z Brna.⁶⁸ V roce 2015 byla přestavěna a nyní tam sídlí Krajský úřad Kraje Vysočina.⁶⁹

Kasárna kapitána Jaroše se nacházela i v Berouně, kde byl v letech 1960–1979 dislokován 1. Ružomber-

ský spojovací pluk hrdiny Sovětského svazu kapitána Otakara Jaroše.⁷⁰ Armáda ČR berounská kasárna využívala do roku 2000, poté byly zčásti zbourány a zčásti přestavěny na obytnou čtvrť.

Jméno Otakara Jaroše se kromě výše zmíněných objevilo v názvu vojenského autoparku v Terezíně či mimo vojenské prostředí např. u tramvajové zastávky v Praze, která ostatně funguje dodnes. V Lounech se pak pravidelně pořádá střelecký memoriál hrdiny SSSR kpt. Jaroše.

Kapitán Jaroš v názvech ulic

Jménem Otakara Jaroše bylo také pojmenováno minimálně 108 ulic po celém světě – nejvíce (92) v České republice, dalších 16 pak v zahraničí. Většina z nich nese název „Kpt. Jaroše“, případně v několika případech „Otakara Jaroše“. Přejmenování probíhalo v několika vlnách – krátce po roce 1945, kdy byly německé názvy měněny na české, poté po nástupu komunistického režimu, kdy se „nevhodné“ české názvy měnily na ideologicky příhodnější, a dále v průběhu normalizace, kdy se často ulice u nově vybudovaných sídlišť nazývaly po různých válečných bojištích a hrdinech. Pro tuto poslední fázi je časté pojmenování i po slovenském hrdinovi Sovětského svazu kpt. Jánú Nálepkevi⁷¹. Výjimečným případem je město Ivančice, kde ulice po kapitánu Jarošovi dostala název až v roce 2005.

62 KLÚC, Jiří: *Sokolovo ve stínu propagandy*, s. 183.

63 *Vojenství.cz*, Dotaz č. 427. – VÚ 1732 – viz http://vojenství.cz/vasedotazy_29.htm (citováno k 14. 2. 2019).

64 Tamtéž.

65 *Forum.valka.cz*, 3. spojovací brigáda (1993–1995) – viz <http://forum.valka.cz/topic/view/83788/3-spojovaci-brigada-1993-1995> (citováno k 14. 2. 2019)

66 Prezidentská funkce Ludvíka Svobody skončila 28. 5. 1975.

67 Korespondence autora s RSDr. Pavlem Minaříkem, CSc., z 18. 9. 2017.

68 Tamtéž.

69 Dle informací Ing. Lenky Kozlové z Odboru rozvoje města Magistrátu města Jihlavy.

70 Více o tomto útvaru viz výše.

71 Ján Nálepka (20. 9. 1912 – 16. 11. 1943), rodák ze slovenských Smižan, povoláním učitel. V armádě tzv. Slovenského štátu se účastnil bojových operací na východní frontě, později přešel k partyzánským jednotkám. Padl v bojích o město Ovrúč.

SEZNAM MĚST A OBCÍ, V NICHŽ SE NACHÁZÍ ULICE POJMENOVANÁ PO OTAKARU JAROŠOVI

Aš (okres Cheb)

Ulice se ve třicátých letech 20. století jmenovala Herweghstrasse, po německé okupaci byla přejmenována na Lüderitz-Strasse. Svůj dnešní název patrně získala krátce po skončení druhé světové války ve druhé polovině čtyřicátých let.⁷²

Beroun

Ulice vznikla v 50. letech minulého století v souvislosti s výstavbou tzv. Velkého sídliště v městské části Beroun 2. Rovnoběžně s ní se nachází ulice Sokolovská, pojmenovaná na počest bojů u Sokolova.⁷³

Boskovice (okres Blansko)

Jedná se o hlavní ulici procházející centrem města. Po válce se uvažovalo o jejím přejmenování z Koblížné na ulici Dr. Edvarda Beneše. Jméno po Otakaru Jarošovi ulice nese od roku 1950.⁷⁴

Brandýs nad Labem – Stará Boleslav (okres Praha-východ)

Bližší informace k pojmenování se nepodařilo zjistit.

Brno

Třída Kpt. Jaroše, přejmenována 12. října 1950 z třídy Legionářů, se nachází v blízkosti největšího brněnského městského parku Lužánky.

Břeclav

Za první republiky nesla ulice jméno Třída plukovníka Švece, v letech 1939–1945 byl pak název změněn na Kasernenstrasse a po roce 1948 na ulice Kpt. Jaroše.⁷⁵ Nachází se v městské části Stará Břeclav.

Česká Ves (okres Jeseník)

Výstavba ulice Kpt. Jaroše probíhala v osmdesátých letech minulého století.

České Budějovice

Ulice se nachází v městské části Mladé. Od počátků 1. republiky až do 17. července 1939 nesla jméno Benešova, kdy zastupitelstvo tehdy samostatné obce Mladé toto označení zrušilo, a ulice zůstala až do 14. srpna 1940 beze jména. Posléze dostala jméno Štifterova. Po osvobození se jí vrátil název Benešova. Na ulici Kpt. Jaroše pak byla přejmenována v roce 1950.

Český Těšín

Bližší informace k pojmenování se nepodařilo zjistit.

Fulnek (okres Nový Jičín)

V roce 1945 byla ulice přejmenována na Opplovu. Připomínala odkaz fulneckého lékárníka Václava Oppla (1871–1939), po převzetí moci komunistickým režimem ale začal být název nevhodný, což mělo za následek změnu na ulici Kpt. Jaroše.⁷⁶

Havlíčkův Brod

Ulice byla přejmenována počátkem šedesátých let, pravděpodobně roku 1963. Původní název zněl od roku 1929 Čechova. Ulice se nachází poblíž kasáren, některé okolní ulice mají podobně motivované názvy, jako Kpt. Nálepky či Tomanova po místním interbrigadistovi.⁷⁷

Holice (okres Pardubice)

Ulice byla pojmenována v sedmdesátých letech 20. století v souvislosti s nově vybudovanou zástavbou.

Horní Jelení (okres Pardubice)

Ulice svůj dnešní název nese od počátku 50. let.⁷⁸

Hranice (okres Přerov)

Ulice Kpt. Jaroše se nachází na stejnojmenném sídlišti, které vzniklo v šedesátých letech 20. století na volné ploše po slavné barokní květné zahradě.

Hustopeče (okres Břeclav)

Ve městě se nachází sady Kpt. Jaroše a ulice Kpt. Jaroše. Název vznikl patrně záhy po roce 1945, kdy bylo nutno změnit německá označení, přesné údaje se ale nedochovaly.⁷⁹

Choceň (okres Ústí nad Orlicí)

Bližší informace k pojmenování se nepodařilo zjistit.

Chomutov

Po roce 1945 dostala ulice název Švecova po ruském legionáři Josefu Jiřím Švecovi (1883–1918), v roce 1948 pak byla přejmenována na Dukelská. Obyvatelé jí však stále říkali Švecova; oficiální dobové mapy uvádějí ulici beze jména. V roce 1954 došlo k přejmenování na Kpt. Jaroše. V tomto roce bylo v Chomutově přejmenováno více ulic, vesměs dostaly názvy po dobových hrdinech.⁸⁰

Ivančice (okres Brno-venkov)

Ulice pojmenována až v roce 2005. Do té doby byly ulice v městské části Němčice beze jmen.⁸¹

Jáchymov (okres Karlovy Vary)

Ulice se nachází v obci Mariánská, která formálně spadá pod správu města Jáchymov. Souběžně s ní vede ulice Kapitána Nálepky.

Jičín

Nábřeží Kpt. Jaroše se nachází na pravém břehu řeky Cidliny v jičínské části Pražské předměstí a svůj název nese od dubna 1949.

Jihlava

Ulice vznikla v roce 1972 společně s budovanou bytovou zástavbou.⁸²

Jirkov (okres Chomutov)

Původně ulice Francouzská, k přejmenování došlo během roku 1950.⁸³

72 Adreßbuch der Stadt und des Bezirkes Asch. Nach amtlichen Quellen bearbeitet und herausgegeben vom Haingauerlag Asch. Haingauerlag Asch 1935, s. 35. Srov. Adreßbuch für die Stadt und den Landkreis Asch. Nach amtlichen Quellen bearbeitet. Nakladatel neuveden, Asch 1941, s. 89.

73 GARKISCH, Miloš: *Berounský uličník. Jak šel čas berounskými uličkami*. Nakladatelství MH, Beroun 2003, s. 60.

74 KOVAŘÍKOVÁ, Martina: *Urbanonyma v Boskovicích* (diplomová práce). FF Ostravské univerzity, Ostrava 2006, s. 35–36.

75 *Městské muzeum a galerie Břeclav*, historické mapy M-15, M-57 a M-113 via Mgr. Jana Štylárková.

76 PETEREK, Jaromír: *Současné a historické názvy fulneckých ulic*. MÚ Fulnek, Fulnek 1997, s. 12.

77 KAMP, Michal: *Vývoj a výklad názvů ulic v Havlíčkově Brodě*. Nepublikovaný strojopis uložený v Muzeu Vysočiny Havlíčkův Brod, Havlíčkův Brod 2012.

78 Kronika města Horní Jelení via Blahoslav Novotný.

79 Od roku 1945 až do konce 50. let se nepsala v Hustopečích kronika, a neexistují proto přesné doklady o přejmenování ulic. Vycházíme tak pouze ze sekundárních zdrojů. Via Mgr. Saňa Nezhodová, Ph.D., Městské muzeum a galerie Hustopeče.

80 RAK, Petr – PACHNER, Jaroslav: *Chomutovská uličnice: stavebně-územní proměny a vývoj názvů ulic v Chomutově, Horní Vsi a Spořicích*. Albis international – Město Chomutov, Ústí nad Labem 2005, s. 133.

81 *Ivančický zpravodaj*, 2006, roč. 35, č. 2, s. 2–3.

82 Dle informací Ing. Lenky Kozlové z Odboru rozvoje města Magistrátu města Jihlavy.

83 *Městský úřad Jirkov*, Kronikárna Jirkov, Kronika města Jirkova 1930–1963.

Kadaň (okres Chomutov)

Ulice v historickém centru města, po květnu 1945 třída Presidenta E. Beneše. Dne 4. listopadu 1952 rozhodla rada MNV Kadaň o jejím přejmenování na ulici Kpt. Jaroše.⁸⁴

Karlovy Vary

Za druhé světové války K. Henleinstrasse po říšském komisaři pro Sudetoněmecká území Konradu Henleinovi. Název po kpt. Jarošovi získala ulice krátce po osvobození. Nachází se na ní také autobusová zastávka Kpt. Jaroše a pomník obětem druhé světové války. Po Jarošovi byl ve městě pojmenován i most přes řeku Ohří. Propadl se pod sovětskými tanky v srpnu 1968, které nerespektovaly dopravní značení omezující hmotnost projíždějících vozidel. Jeden z tanků zůstal v řece – s hlavní vzhůru – několik dní. Lidová tvořivost jej tehdy přejmenovala na „most čs.-sovětského přátelství“.⁸⁵

Karviná

Bližší informace k pojmenování se nepodařilo zjistit.

Kladno

Ulice se nachází v tzv. Siedlungu v místní části Kročehlavy. Jedná se o sídliště řadových domků postavených za 2. světové války pro německé obyvatele Kladna.⁸⁶ Původně byla ulice označována jen písmenem D.

Kláštepec nad Ohří (okres Chomutov)

Ulice byla vystavěna v polovině padesátých let minulého století. Zpočátku se nazývala Novostavby. Ještě koncem padesátých let byla přejmenována na ulici Kpt. Jaroše.⁸⁷

Klatovy

Po roce 1945 ulice Churchillova, posléze Titova a nakonec Leninova. Svůj současný název po kpt. Jarošovi nese od druhé poloviny padesátých let 20. století.⁸⁸

Kolín

Ulice se nachází v městské části Kolín V. Pojme-

nována byla v druhé polovině padesátých let 20. století.⁸⁹

Kopřivnice (okres Nový Jičín)

Pojmenování ulice proběhlo pravděpodobně v padesátých letech minulého století.

Kostelec nad Labem (okres Mělník)

Bližší informace k pojmenování se nepodařilo zjistit.

Kraslice (okres Sokolov)

Ulice byla pojmenována koncem padesátých či počátkem šedesátých let minulého století. Původně zněl název ulice Obere Bahnhofstrasse (Nádražní).

Kroměříž

Ulice přejmenována v roce 1953 u příležitosti 10. výročí smrti Otakara Jaroše z názvu Pavlovského (podle olomouckého biskupa Stanislava II. Pavlovského z Pavlovic). V letech 1950–1957 žil v této ulici písničkář Karel Kryl, což připomíná od roku 1996 pamětní deska na domě čp. 11.⁹⁰

Kuřim (okres Brno-venkov)

Ulice se nachází v městské části Podlesí. Tato část se začala budovat kolem roku 1943 pro dělníky firmy Klöckner vyrábějící letecké motory pro potřeby Luftwaffe. Na konci čtyřicátých let pak byla část Podlesí přestavěna a přičleněna ke Kuřimi. Pojmenování po Otakaru Jarošovi získala po definitivní dostavbě v padesátých letech.⁹¹ Souběžně s touto ulicí se nachází ulice Dukelská.

Lázně Bělohrad (okres Jičín)

Bližší informace k pojmenování se nepodařilo zjistit.

Litomyšl (okres Svitavy)

Ulice tvoří hlavní průtah městem. Název dostala po dostavbě koncem 70. let.

Louny

Ulice nenesou typický název kpt. Jaroše, nýbrž Jarošova. Nachází se v ní Jarošův rodný dům čp. 931 s pamětní deskou.

Lužná (okres Rakovník)

U ulice Kpt. Jaroše se nachází stejnojmenná autobusová zastávka.

Lysá nad Labem (okres Nymburk)

Od vzniku Československa se tato ulice jmenovala Na Kačíně, svůj současný název po Otakaru Jarošovi získala v padesátých či šedesátých letech 20. století.⁹²

Mělník

Původní ulice Kpt. Jaroše vznikla přejmenováním ulice Za kulturním domem v červnu 1946. V průběhu dalších let byl ale její název změněn na sady Pionýrů a po roce 1989 na ulici Nad Šafranicí. Současná ulice nesoucí jméno po Otakaru Jarošovi vznikla přejmenováním z Benešovy třídy.⁹³

Městec Králové (okres Nymburk)

Bližší informace k pojmenování se nepodařilo zjistit.

Mikulov

Ulice byla dobudována jako součást výstavby nového sídliště v roce 1975.⁹⁴

Milevsko (okres Písek)

Ulice se nachází v nové zástavbě, která vznikla počátkem sedmdesátých let minulého století. Leží ve vilové čtvrti nedaleko návrší Hůrka a své pojmenování obdržela roku 1972. V této městské části se nachází i další ulice pojmenované po čs. vojenské jednotce v SSSR – Dukelská či Generála Svobody.⁹⁵

Mnichovo Hradiště (okres Mladá Boleslav)

Ulice byla pojmenována v roce 1964 v rámci nově vzniklé zástavby. V sousedství se nachází i další ulice spojené s čs. vojenskou jednotkou v SSSR – Dukelská či Víta Nejedlého.⁹⁶

Moravský Beroun (okres Olomouc)

Kolmo k ní je ulice Dukelská.

Moravský Krumlov (okres Znojmo)

Bližší informace k pojmenování se nepodařilo zjistit.

84 *SOKA Chomutov se sídlem v Kadani*, f. MěstNV Kadaň, inv. č. 143, zápis z jednání rady MNV Kadaň ze dne 4. 11. 1952.

85 NEDVĚD, Jan: *Karlovarské události roku 1968*. Nепublikovaný rukopis, Muzeum Karlovy Vary 2017.

86 Dle sdělení PhDr. Zdeňka Kuchyňky, ředitele Sládečkova vlastivědného muzea v Kladně.

87 *SOKA Chomutov*, f. MNV Kláštec nad Ohří, osobní karty evidence obyvatel.

88 *SOKA Klatovy*, f. Archiv města Klatovy 1353–1956, dílčí inventář I. díl, s. 80.

89 *SOKA Kolín*, f. MNV Kolín, Zápisy ze schůzí pléna MNV, inv. č. 34/1.

90 MERCOVÁ, Markéta: *Kroměřížské ulice. Vývoj pojmenování*. Muzeum Kroměřížska, Kroměříž 1999, s. 24–25.

91 *SOKA Brno-venkov*, f. MNV Kuřim, zápisy ze schůzí pléna MNV, inv. č. 355, sign. 18.

92 *SOKA Nymburk*, f. MNV Lysá nad Labem, plán města Lysá nad Labem, nedatováno.

93 Jak se měnily názvy ulic Mělníka. *Mělnická radnice. Zpravodaj městské rady*, 2013, roč. 23, č. 11, s. 17.

94 *Mikulov. Dějiny moravských měst. Historie, kultura, lidé*. Nakladatelství Lidové noviny, Praha 2013, s. 335.

95 KÁLAL, Jiří (ed.): *Milevsko 830 let (1184–2014)*. Milevský kraj, Milevsko 2014, s. 337.

96 PROCHÁZKOVÁ, Lenka: *Mnichovohradištský uličník*. Mnichovo Hradiště 2015, nestránkováno.

Most

Ulice pojmenovaná po Otakaru Jarošovi se nacházela již na území starého Mostu, který byl v době normalizace zničen v souvislosti s důlní těžbou. Nová ulice Kpt. Jaroše byla v Mostu vybudována v osmdesátých letech minulého století.⁹⁷

Náchod

Ulice se nachází v místní části Běloves. Dne 5. října 1950 se v Náchodě konala oslava Dne československé armády spojená se slavností veřejnou schůzí, na které byla ulice pojmenována.⁹⁸ V blízkosti ulice stojí objekt těžkého předválečného opevnění, pěchotní srub N-S 84 Voda, jenž byl postaven jako součást stavebního podúseku Babí a dnes slouží coby muzeum.

Neratovice (okres Mělník)

Pojmenování po Otakaru Jarošovi získala ulice krátce po nástupu komunistického režimu.

Nové Město nad Metují (okres Náchod)

Ulice se nachází v městské části Krčín. Zástavba v této lokalitě vznikla podle jednotného architektonického návrhu převážně pro zaměstnance místního národního podniku Stavostroj v padesátých letech 20. století v době korejské války. Z této doby pochází také pojmenování ulice. Lidově vžitý a dosud běžně užívaný název této ulice zní Na Koreji.⁹⁹

Nový Bor (okres Česká Lípa)

Přejmenování z ulice Údolní na ulici Kpt. Jaroše proběhlo v padesátých letech minulého století. Nachází se zde i autobusová zastávka Kpt. Jaroše.¹⁰⁰

Nový Jičín

Od roku 1945 zněl název ulice Anglická a od října 1950 pak ulice Kapitána Jaroše, k přejme-

nování došlo u příležitosti Dne československé armády.¹⁰¹

Odolena Voda (okres Praha-východ)

Ulice dostala jméno Kpt. Jaroše v roce 1976, kdy všechny ulice a náměstí v Odoleně Vodě byly vůbec poprvé pojmenovány. Orgány KSČ výslovně doporučily využít jmen osob spojených s II. světovou válkou nebo dějinami dělnického hnutí.

Olomouc

Ulice vznikla v roce 1975 jako součást nově budovaného sídliště v olomoucké části Povel.¹⁰²

Orlová (okres Karviná)

Ulice vznikla jako součást výstavby I. etapy panelového sídliště v Horní Lutyni, dokončené v roce 1968.¹⁰³

Ostrava

V Ostravě se ještě před přičleněním některých městských obvodů nacházelo několik ulic pojmenovaných po kapitánu Jarošovi. V dnešní městské části Radvanice byla dne 31. května 1948 přejmenována ulice Hálova (pojmenována po římskokatolickém knězi a politikovi Československé strany lidové Františku Hálovi) na ulici Kpt. Jaroše.¹⁰⁴ Název po Jarošovi nicméně nevydržel do dnešní doby, již roku 1963 se opět změnil, tentokrát podle místní oběti sklonku druhé světové války Milanu Paculovi na Paculovu ulici. V dnešní městské části Petřkovice se ulice Kpt. Jaroše nacházela od 4. října 1950. Nahradila původní poválečný název Šilheřovická podle směřování k obci Šilheřovice. V letech 1960–1978 pojmenování ulic v Petřkovicích zaniklo, po připojení k městu Ostrava v sedmdesátých letech byl následně obnoven původní název Šilheřovická, který se

užívá dodnes.¹⁰⁵ V dnešní městské části Stará Bělá vzniklo 3. listopadu 1950 náměstí Kpt. Jaroše. O deset let později roku 1960 byl název zrušen pro nepotřebnost pojmenování tohoto veřejného prostoru.¹⁰⁶ V dnešní městské části Bartovice byl k 30. listopadu 1951 pojmenován sad Kpt. Jaroše. V dnešní městské části Třebovice najdeme ulici Kpt. Jaroše s tímto názvem od roku 1951.¹⁰⁷

Otrokovice (okres Zlín)

Ulice byla vybudována v průběhu šedesátých a sedmdesátých let jako součást výstavby sídliště Trávníky. Pojmenování po kpt. Jarošovi nicméně pochází až z poloviny osmdesátých let minulého století.¹⁰⁸

Pardubice

Dnešní ulice Kpt. Jaroše se v letech 1930–1932 jmenovala ulice 7. června, poté nesla název U Zastávky a od roku 1940 U Elektrárny. Po válce se podle všeho opět užíval název Ulice 7. června, původně nicméně šlo pouze o úsek mezi ulicí Jiráskovou a levým břehem řeky Chrudimky.¹⁰⁹

Plzeň

Ulice se nachází v městské části Slovany – Východní předměstí. Přejmenována byla v roce 1951 z Drtinovy ulice.¹¹⁰

Podbořany (okres Louny)

Ulice byla přejmenována v roce 1950 z původního názvu Egerergasse, resp. Chebské ulice.¹¹¹

Praha

Nábřeží kpt. Jaroše se nachází v městské části Praha 7. Bylo přejmenováno v roce 1948 z Kramářova nábřeží (po prvním předsedovi vlády ČSR). Úsek od Hlávkova mostu dostal název Kpt. Jaroše až v roce 1983.

97 Dle sdělení Ing. Ivany Martínkové, kronikářky města Most.

98 *SOKA Náchod*, f. MNV Náchod, inv. č. 1137, kniha č. 250, Kronika města Náchoda 1948–1950, s. 928.

99 Dle sdělení kronikáře a ředitele Městského muzea Nové Město nad Metují pana Jiřího Hladíka.

100 SEIDL, Vít: *Poválečný vývoj v Novém Boru do konce roku 1945*. Nepublikovaný strojopis, Nový Bor 2016, s. 18.

101 JURK, Jiří: *Nový Jičín – historie, kultura, lidé*. Nakladatelství Lidové noviny, Praha 2011, s. 181, 184, 186, 216 a 276.

102 TICHÁK, Milan: *Lexikon olomouckých ulic*. Nakladatelství Burian a Tichák, Olomouc 2009, s. 78.

103 Dle sdělení Kateřiny Štebelové z Odboru vnitřních věcí a živnostenského úřadu Orlová.

104 Roman Doubravský na svých webových stránkách uvádí, že ulice nesla tento název proto, že od druhé poloviny 18. století měla obec Radvanice v pečeti palmu, jejíž kmen vyrůstal ze tří kosých kořenů. Viz Mapomol.cz, Ulice Paculova – <http://mapomol.cz/Ulice1300/1330.html> (citováno k 14. 2. 2019).

105 Viz Mapomol.cz, Ulice Šilheřovická – <http://mapomol.cz/Ulice1600/1673.html> (citováno k 14. 2. 2019).

106 Viz Mapomol.cz, Náměstí Kpt. Jaroše – <http://mapomol.cz/Ulice2200/2260.html> (citováno k 14. 2. 2019).

107 Viz Mapomol.cz, Ulice Kpt. Jaroše – <http://mapomol.cz/Ulice0900/0946.html> (citováno k 14. 2. 2019).

108 Dle sdělení Ing. Josefa Řihoška, vedoucího Odboru provozního Městského úřadu Otrokovice.

109 *Místopis města Pardubic*. Magistrát města Pardubic, Pardubice 2009, s. 40.

110 FOŘT, Jiří: *Změny v názvech plzeňských ulic a náměstí v průběhu novodobých dějin a jejich historická podmíněnost* (bakalářská práce). PedF Západočeské univerzity, Plzeň 2012, s. 33. Srov. *Západočeské muzeum Plzeň, Oddělení novějších dějin*, inv. č. DKS 3125, mapa města Plzeň 1940–1949.

111 SMETANA, Jan: *Podbořany, dějiny města a okolních obcí*. Město Podbořany, Podbořany 2001, s. 355.

Proboštov (okres Teplice)

Za první republiky nesla ulice název Masarykova, v letech 1939–1945 Adolf Hitler Strasse a po osvobození Stalinova. Své nynější pojmenování Kpt. Jaroše získala patrně ve druhé polovině 50. let. Na ulici se nachází pomník místním obětem 2. světové války.

Prostějov

Ulice Kpt. Jaroše nese svůj název od 20. prosince 1972. Požadavek na pojmenování vzešel z potřeby výstavby a rozšíření města Prostějova na sever.¹¹²

Přerov

Ulice Otakara Jaroše vznikla na základě usnesení MNV v Přerově 27. ledna 1956 spolu s dalšími budovanými ulicemi v nové části přerovského sídliště Meopta. V okolí se nachází mj. ulice Por. Vodičky, pojmenovaná po místním rodákovi Oldřichu Vodičkoví (29. 4. 1910 – 26. 5. 1949), příslušníku čs. zahraniční armády na Západě, umučenému komunistickou Státní bezpečností v Praze na Pankráci.¹¹³

Příbor (okres Nový Jičín)

Ulice přejmenována roku 1950 z ulice 28. října.¹¹⁴

Rosice (okres Brno-venkov)

Bližší informace k pojmenování se nepodařilo zjistit.

Rotava (okres Sokolov)

Ulice získala své jméno v průběhu roku 1947, kdy bylo pro lepší orientaci nových českých obyvatel¹¹⁵ sjednoceno pojmenování ulic a částí obce.¹¹⁶

Roudnice nad Labem (okres Litoměřice)

Ulice se nachází v místní části zvané Urbanka. Ve stavebních plánech je jméno ulice Kpt. Jaroše zmiňováno již v roce 1945. K dokončení městské části došlo až roku 1957. Právě z této doby přibližně pochází pojmenování ulice.¹¹⁷

Rožmitál pod Třemšínem (okres Příbram)

Bližší informace k pojmenování se nepodařilo zjistit.

Sedlčany (okres Příbram)

K přejmenování z ulice Krčínova došlo s nástupem komunistického režimu.¹¹⁸

Slaný (okres Kladno)

Ulice nese název Otakara Jaroše. Vznikla v první polovině padesátých let, kdy v ní byly postaveny tři domy pro důstojníky z nedalekých kasáren.¹¹⁹

Smiřice

Název Kpt. Jaroše nese ulice ve Smiřicích od druhé poloviny sedmdesátých let 20. století, dle některých pamětníků to mohlo být v květnu 1975 u příležitosti 30. výročí osvobození. Původně se od 24. srpna 1945 jmenovala A. Malé – po místní rodačce Anežce Malé, člence ÚV KSČ popravené 24. listopadu 1942 v Berlíně-Plötzensee.¹²⁰

Starý Plzeňec (okres Plzeň – město)

Bližší informace k pojmenování se nepodařilo zjistit.

Svitavy

Ulice se nachází na katastrálním území městské části Čtyřicet Lánů, kde se až do roku 1945 orientovalo pouze podle čísel popisných. K pojmenování ulic tak došlo až po několika jednáních rady MNV Svitavy v prosinci 1946 a na jaře 1947. Ulice Kpt. Jaroše pravděpodobně dostala název v té době.¹²¹

Tábor

K přejmenování z Písecké ulice došlo v šedesátých letech 20. století v souvislosti se vznikem Pražského sídliště, jehož ulice byly pojmenovány podle událostí a osobností spojených s 2. světovou válkou.¹²² V době heydrichiády se zde nacházelo popraviště, jehož 156 obětí připomí-

ná památník obětem druhé světové války. Od roku 2016 se na této ulici nachází i socha Jana Roháče z Dubé.

Teplíce

Ulice vznikla při výstavbě panelových domů v městské části Trnovany roku 1983 či 1984.¹²³

Tovačov (okres Přerov)

Po roce 1945 se ulice jmenovala Generála Svobody. Nový název Kpt. Jaroše dostala roku 1963. K další vlně přejmenování v Tovačově došlo po pádu komunistického režimu, kdy většinou ulice obdržely své názvy z období III. republiky. Ne tak ulice Kpt. Jaroše.¹²⁴

Trutnov

Ulice byla vybudována jako součást Dolního předměstí Trutnova v sedmdesátých letech 20. století. Od svého vzniku nese název Kpt. Jaroše, v okolí se nachází i další ulice nesoucí odkaz domácího i zahraničního odboje.

Třebíč

Ulice vznikla v rámci výstavby nového sídliště v městské části Nové Dvory v sedmdesátých letech 20. století v důsledku budování nedaleké jaderné elektrárny Dukovany. V okolí ulice Kpt. Jaroše se mj. nachází i další ulice připomínající hrdiny 2. světové války.

Turnov (okres Semily)

Zástavba v ulici byla vybudována v letech 1940–1941, ulice samotná pak vznikla krátce po ukončení druhé světové války. Název po Otakaru Jarošovi je jejím prvním pojmenováním.

Ústí nad Labem

Ulice se nachází v městské části Ústí nad Labem – Bukov. Do roku 1953 měla název Dürerova.¹²⁵

Velká Bíteš (okres Žďár nad Sázavou)

Až do padesátých let 20. století nenesla ulice oficiálně žádné pojmenování, mezi místními byl

112 KARNÝ, Léon: *Historie prostějovských ulic*. Nakladatelství DANAL, Olomouc 1998, s. 57.

113 LAPÁČEK, Jiří – HLOUŠEK, Jiří: *Přerov v proměnách času. Přehled názvů přerovských ulic a náměstí a pohlednicová tvorba s přerovskou tematikou v letech 1897–1938*. Nakladatelství Elan, Přerov 2002, s. 13.

114 Muzeum Novojičínska – pobočka Muzeum a pamětní síň S. Freuda v Příboře, inv. č. H1175, Místní a pomístní jména v Příboře, červen 1970.

115 Rotava byla německou obcí a původní obyvatelé byli po roce 1945 odsunuti. Místo nich se nastěhovali noví, často i veteráni zahraniční armády z řad volyňských Čechů.

116 BEČKOVÁ, Martina: *Jak šel čas Rotavou – písmem*. MÚ Rotava, Rotava 2015, s. 12.

117 Dle sdělení Dany Ortové ze Stavebního úřadu Roudnice nad Labem.

118 Dle vzpomínek pamětníků města Sedlčany a kroniky města, via David Hroch.

119 Dle sdělení Boženy Frankové z Vlastivědného muzea ve Slaném.

120 Dle sdělení Městského úřadu Smiřice via Mgr. Věra Hottmarová. Srov. Smirice.eu, Smiřice – ulice Kapitána Jaroše – <http://www.smirice.eu/ulice/jarose/jarose.htm> (citováno k 14. 2. 2019).

121 *SOkA Svitavy*, f. MNV Svitavy, inv. č. 84, kn. 7 via Radoslav Fikejz.

122 ZITA, Stanislav: *Historie v ulicích. Tábořské ulice v historii*. OSSIS, Tábor 2010, s. 20–21.

123 Dle sdělení archivu Odboru územního plánování a stavebního řádu Magistrátu města Teplice.

124 *SOkA Přerov*, f. MěNV Tovačov, Kronika obce Tovačov 1954–1967, s. 267.

125 GRISA, Ivan: *Ústecká uličnice*. Město Ústí nad Labem, Ústí nad Labem 1998, s. 47.

nicméně neoficiálně rozšířen název Náměstská silnice, podle směru, kterým vede.

Velké Hoštice (okres Opava)

Ulice vznikla v souvislosti s novou výstavbou v šedesátých letech minulého století.

Velké Pavlovice (okres Břeclav)

Ulice byla pojmenována pravděpodobně rozhodnutím Národního výboru ve Velkých Pavlovicích na začátku osmdesátých let 20. století.¹²⁶

Velký Osek (okres Kolín)

Bližší informace k pojmenování se nepodařilo zjistit.

Veltěže (okres Louny)

Bližší informace k pojmenování se nepodařilo zjistit.

Vrchlabí (okres Trutnov)

Ulice se jmenovala ve třicátých letech Ehinger Strasse po místním textilním podnikateli. V roce 1945 byla přejmenována na Medkovu a následně po nástupu komunistického režimu patrně roku 1949 či 1950 na ulici Kpt. Jaroše.¹²⁷

Vysoké Mýto (okres Ústí nad Orlicí)

Bližší informace k pojmenování se nepodařilo zjistit.

Vyškov

Ulice Kpt. Otakara Jaroše vznikla koncem sedmdesátých let 20. století a je tvořena novými panelovými domy.¹²⁸ V části Brňany se nachází od sedmdesátých let také Sídliště Kpt. Jaroše.

Zlonice (okres Kladno)

Současný název Kpt. Jaroše silnice nese podle místní kroniky od 14. srpna 1945. Mezi místními obyvateli je vžito označení Vyšinská.

Žatec (okres Louny)

Ulice Kpt. Jaroše existuje v Žatci patrně od padesátých let 20. století.¹²⁹

V ZAHRANIČÍ

Bánovce nad Bebravou (Slovensko)

Bližší informace k pojmenování se nepodařilo zjistit.

Banská Bystrica (Slovensko)

Ulice získala název po Otakaru Jarošovi v roce 1966, kdy se obec Rudlová přičlenila k Banské Bystrici a její ulice byly pojmenovány.¹³⁰

Buzuluk (Rusko)

Bližší informace k pojmenování se nepodařilo zjistit.

Dolný Kubín (Slovensko)

Bližší informace k pojmenování se nepodařilo zjistit.

Charkov (Ukrajina)

V ukrajinském Charkově se nacházejí celkem dvě ulice pojmenované podle kpt. Jaroše – Ulica Otakara Jaroša (Вулиця Отакара Яроша) a Pereulok Otakara Jaroša (Переулоч Отакара Яроша). Nacházejí se v Ševčenkovském rajonu, v historické části Pavlovo Pole. Pereulok¹³¹ se nachází vedle ulice Otakara Jaroše. S délkou více než dva kilometry je jednou z nejdelších ulic v Charkově.¹³²

Košice (Slovensko)

Košická ulice Kpt. Jaroša se nachází na Sídlišti Dargovských hrdinů a svůj název získala koncem osmdesátých let 20. století.¹³³

Levice (Slovensko)

Ulice byla postavena v období první republiky v rámci budované městské části Nová Osada (maďarsky Új Telep). Vzniklo zde dvanáct nových ulic, které byly nazvány číslem i názvem; původní název tak byl 3. ulice, ulice Kálmána Mikszátha. V říjnu 1950 došlo k přejmenování na ulici Kpt. Jaroša.¹³⁴

Lutila (Slovensko)

Bližší informace k pojmenování se nepodařilo zjistit.

Pezinok (Slovensko)

Ulice Kpt. Jaroša vznikla v rámci výstavby jednoho z pezinských sídlišť – Sídliště Muškát v sedmdesátých letech 20. století je to její první pojmenování.¹³⁵

Považská Bystrica (Slovensko)

Ulice vznikla jako součást Sídliště Hliny¹³⁶ v sedmdesátých letech minulého století.¹³⁷

Púchov (Slovensko)

Ulice se nachází v městské části Horné Kočkovce.

Sokolovo (Ukrajina)

Jedná se o hlavní ulici v obci o délce čtyři kilometry. Své pojmenování nese od 27. března 1985, kdy všechny místní ulice dostaly název. Dříve se lidé orientovali podle čísel popisných. V blízkosti se nachází muzeum sokolovských bojů i pomník československým vojákům padlým v březnu 1943.¹³⁸

Šaľa (Slovensko)

Ulice získala své pojmenování začátkem osmdesátých let 20. století před kolaudací nových rodinných domů v této části města.¹³⁹

Topoľčany (Slovensko)

Ulice byla vybudována ve dvacátých letech 20. století a pojmenována po tehdejšími ministři zahraničních věcí ČSR Edvardu Benešovi. K další změně došlo po vyhlášení tzv. Slovenského štátu. Po válce dostala ulice svůj původní název a v první polovině padesátých let byla přejmenována na ulici Kpt. Jaroša.¹⁴⁰

Trenčín (Slovensko)

Ulice byla pojmenována začátkem šedesátých let 20. století po vybudování zástavby v městské části Biskupice.

Velký Šariš (Slovensko)

Bližší informace se nepodařilo zjistit.

126 Dle sdělení bývalého tajemníka MNV Velké Pavlovice, via Jana Prokešová, Městský úřad Velké Pavlovice.

127 SOKA Trutnov, f. Archiv města Vrchlabí, inv. č. 3421, Zápisy z jednání rady MNV Vrchlabí 1949–1950.

128 Dle informací Stavebního úřadu MěÚ Vyškov.

129 HOLODŇÁKOVÁ, Radmila – ROEDL, Bohumír – VÍZNER, Dušan: *Ulice města Žatce. Příspěvek k historické topografii města*. Regionální muzeum, Žatec 1994, s. 34.

130 Dle sdělení Margity Žolnerové, referentky Matričního úřadu města Banská Bystrica.

131 Переулоч (Pereulok) – v překladu postranní ulice/ulička.

132 KUDELKO, S. M.: *Kharkiv. Dovidnik z nazv. 7000 vulic, plošč, skveriv, rajoniv*. Charkovská národní univerzita, Charkov 2011, s. 228.

133 *Archív Útvary hlavného architekta mesta Košice, Záver odbornej názvoslovnej komisie pre okres Košice mesto z 10. 3. 1977*.

134 *Štátny archív Nitry, pracovisko Archív Levice*, f. MNV v Leviciach, kronika mesta 1945–1965, I. časť, s. 393.

135 *Štátny archív Bratislava, pracovisko Archív Modra*, f. MNV Pezinok, sign. 13/21, Zápisnica z výstavby sídliska Muškát, 1972.

136 Podle pamětníků se označení ulice Kpt. Jaroša v Považské Bystrici nepoužívá: *[...] v adresách sa používa Hliny a nasledujú čísla, rovnako ako ďalšie sídlisko SNP, ktoré malo ulice pomenované po sovietskych vojenských činiteľoch...* Viz korespondence autora s Ing. Miroslavem Šmalou ze dne 2. 11. 2017.

137 KOPEČNÁ, Elena: *Názvy ulic a námestí Považskej Bystrice v kontexte histórie a súčasnosti* (závěrečná práce). PedF Univerzity Mateja Bela, Banská Bystrica, 2004, s. 56.

138 *Archív Ljubov Pavlovna Chimenko*, Рішення №1 виконкому Соколівської сільської ради, бřezen 1985.

139 Dle sdělení Eleny Hlavaté, referentky Evidencie obyvateľstva ohlasovne Mestského úřadu Šaľa.

140 Sestaveno dle dobových map z let 1925 a 1955 via Bohuš Sasko, Tribečské muzeum v Topoľčanoch.